

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΑ΄

Συνδρομή ἑτησια: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12. Ἐν τῇ Ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 ᾿Ιανουαρίου. Ἐκαστὸ ἔτος καὶ εἶναι ἑτήσια. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32.

9 Μαρτίου 1886

ΚΟΛΟΜΒΑ

Διήγημα Πρασπέρου Μερμέ.

(Μετ᾿φρασίς Ν. Γ. Π.)

ΙΖ΄

Ἐπαλλαγίς τῆς ἀτάκτου ἀκολουθίας αὐτοῦ, ὁ Ὅρσο ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του, κατεχόμενος μᾶλλον ὑπὸ χαρᾶς, διότι ἐμελλε νὰ ἐπανίδῃ τὴν μίς Νέβιλ, ἢ ὑπὸ φόβου μὴ συναντήσῃ τοὺς ἐχθρούς του. «Ἡ δίκη, τὴν ὑποίαν θὰ κινήσω κατὰ τῶν ἀχρείων ἐκείνων Βαρρικίνη, διεννοεῖτο, θὰ μὲ ἀναγκάσῃ νὰ μεταβῶ εἰς Βαστίαν. Διατί λοιπὸν νὰ μὴ συνοδεύσω ἕως ἐκεῖ τὴν μίς Νέβιλ; Καὶ διατί ἀπὸ τὴν Βαστίαν νὰ μὴ ὑπάγω μαζί της εἰς τὰ λουτρά τῆς Ὁρέτσας;» Καὶ ταῦτα λέγων ἀνεπόλει εὐκρινῶς τὰ γραφικώτατα ἐκεῖνα μέρη, τὰ ὁποῖα εἶχεν ἰδῆ κατὰ τὴν παιδικὴν του ἡλικίαν. Τῷ ἐφάνη ὅτι εὐρέθη ἐν χλοερῷ λειμῶνι, ὑπὸ γηραιᾶς καστανάας ἐπὶ χορτοπλίνθου ἐκ στιλπνῆς χλόης, ἐν ἣ ἦσαν ἐγκατεσπαρμένοι κύανοι, ὁμοιάζοντες πρὸς ὀφθαλμοὺς διαγελῶντας αὐτῷ· τῷ ἐφάνη ὅτι ἔβλεπε τὴν μίς Λυδίαν, καθήμενην πλησίον του· εἶχεν ἀσκεπῆ τὴν κεφαλὴν, ἢ δὲ ξανθὴ κόμη της, λεπτοτέρα καὶ μαλακωτέρα τῆς μετάξης, ἔλαμπεν ὡς χρυσὸς πρὸς τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, τὰς διαπερώσας τὸ πυκνὸν φύλλωμα. Οἱ κύανοι ὀφθαλμοὶ της εἶχον χρῶμα λαμπρότερον τοῦ οὐρανοῦ. Στήριζουσα ἐπὶ τῆς παλάμης τὴν κεφαλὴν, ἤκουε σύννους τοὺς ἐρωτικούς λόγους, τοὺς ὑποίους τρέμων ἐκείνος τῇ ἔλεγεν· ἐφόρει δὲ τὴν αὐτὴν βαμβακερὰν ἐσθῆτα, ἣν καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἀναχωρήσεώς του ἐξ Αἰακείου· ὑπὸ τὴν παρυρὴν δὲ τῆς ἐσθῆτος διεφαίνετο μικρὸς ποῦς, ὑποδεδεμένος μέλαν μετάξινον σανδάλιον. Ὁ Ὅρσο διεννοεῖτο, ὅτι μακάριος ὄντως θὰ ἦτο, ἂν ἠσπάζετο τὸν πόδα ἐκείνον· ἀλλ' ἢ μίς Λυδία εἶχε τὴν μίαν χεῖρα γυμνήν, ἄνευ χειροκτίου, καὶ ἐκράτει λευκάνθεμον. Ὁ Ὅρσο ἐλάμβανε τὸ λευκάνθεμον ἐκεῖνο, καὶ ἡ χεὶρ τῆς Λυδίας ἐσφιγγε τὴν ἰδικὴν του· αὐτὸς δὲ ἐφίλει τὸ ἄνωθι καὶ εἶτα τὴν χεῖρα, καὶ δυσαρέσκαιαν δὲν ἔβλεπεν. . . . Τοιαῦτα ὄνειροπολῶν δὲν προσεῖχεν εἰς τὸν δρόμον του, ἀλλ' ἔτρεχεν ἀλλόφρων ὅπου

ὁ ἵππος ἔφερεν αὐτόν. Ἐμελλε δὲ νὰ ἀσπασθῇ καὶ δευτέρον κατὰ διάνοιαν τὴν λευκὴν χεῖρα τῆς μίς Νέβιλ, ἀλλὰ παρ' ὀλίγον ἠσπάζετο πράγματι τὴν κεφαλὴν τοῦ ἵππου του, ἀναχαιτισθέντος αἰφνιδίως, διότι ἡ μικρὰ Χιλίνα τοῦ ἀνεκοῦσε τὸν δρόμον, ἀρπάσασα τὸν χαλινὸν αὐτοῦ.

«Ποῦ τρέχετε ἔτσι, Ὅρσο Ἀντώνη; εἶπε. Δὲν εἰζέυρετε πῶς ὁ ἐχθρὸς σας εἶναι ἐδῶ κοντά;

— Ὁ ἐχθρὸς μου! ἀνεφώνησεν ὁ Ὅρσο ὀργισθεὶς σφόδρα διὰ τὴν ἀπότομον διακοπὴν τοῦ ἠθέου ὄνειροπολήματος. Ποῦ εἶναι;

— Ὁ Ὁρλανδούτσιο εἶναι ἐδῶ κοντά. Σὰς ἔχει καρτέρι. Νὰ γυρίσετε πίσω γρήγορα!

— Ἄ! μοῦ ἔχει καρτέρι! Τὸν εἶδες;

— Ναί, Ὅρσο Ἀντώνη· ἤμουν ἔαπλωμένη ἔς τὴ φτέρη τότε ποῦ πέρασε. Ἐκύτταζε ἐδῶ καὶ ἐκεῖ μὲ τὸ τηλεσκοπίον.

— Καὶ κατὰ ποῦ πῆγαινε;

— Ἐρροβόλησε ἀπὸ κεῖ, ἀπὸ τὴ βράχη ποῦ πῆγαινετε σεῖς τώρα.

— Εὐχαριστῶ.

— Ὅρσο Ἀντώνη, δὲν εἶναι καλλίτερα νὰ περιμένετε τὸν θεῖόν μου; Δὲν θ' ἀργήσῃ, καὶ ὅταν αὐτὸς εἶναι μαζί σας, δὲν θὰ σὰς πειράξῃ κανεὶς.

— Μὴ σὲ μέλη, Χιλί, δὲν χρειάζομαι τὸν θεῖόν σου.

— Ἄν θέλετε, πηγαίνω ἐγὼ ἐμπροστά.

— Ὅχι, ὄχι! εὐχαριστῶ.»

Κεντήσας δὲ τὸν ἵππον ὁ Ὅρσο κατηύθυνεν ἐν τάχει πρὸς τὸ ὑποδειχθὲν μέρος ὑπὸ τοῦ κορασίου.

Τὸ πρῶτον καταλαβὸν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ αἰσθημακ ἦτο παραφορὰ ἀλόγιστος, καὶ διεννόθη ὅτι ἀρίστη τῷ παρείχετο εὐκαιρία νὰ τιμωρήσῃ τὸν ἄνανδρον ἐκεῖνον, ὅστις βραπισθεὶς ἀρμόζουσαν ἐνδίκησιν ἐνόμισε τὴν ἀκρωτηρίασιν ἵππου. Ἄλλ' ἔπειτα, ἐν ᾧ ἐπροχώρει, ἀναλογισθεὶς ὅτι εἶχε κἄπως ἀναλάβῃ ὑποχρέωσιν τινα πρὸς τὸν νομάρχην, καὶ πρὸ πάντων φοβηθεὶς μὴ δὲν προφθάσῃ νὰ ἰδῇ τὴν μίς Νέβιλ, μετέβαλε γνώμην καὶ σχεδὸν ἠυχῆθη νὰ μὴ συναντήσῃ τὸν Ὁρλανδούτσιο. Ἄλλὰ μετὰ μικρὸν ἡ ἀνάμνησις τοῦ πατρὸς του, ἢ πρὸς τὸν ἵππον ὕβρις, αἱ ἀ-

πειλαί των Βαρρικήνη ανερίπισαν τήν ὄργην αὐτοῦ, καί τόν ἐβίαζον νά ἀναζητήσῃ τόν ἐχθρόν, ὅπως προκαλέσῃ αὐτόν τόν ἐξαναγκάσῃ νά μονομαχήσῃ. Ὑπό τοιούτων ἀντιθέτων αἰσθημάτων κατεχόμενος, ἐξηκολούθει τήν πορείαν του, ἀλλά μετὰ προφυλάξεως πλέον, ἐξετάζων τὰς λόγχμας καί τοὺς φράκτας, καί ἐνίοτε μάλιστα ἀνακόπτων τόν δρόμον, ὅπως ἀκροασθῇ τοὺς συγκεχυμένους ἤχους, τοὺς συνήθεις εἰς τὰς πεδιάδας. Μετὰ πορείαν δέκα λεπτῶν τῆς ὥρας, ἀφ' οὗτου ἀπεχωρίσθη τῆς μικρᾶς Χιλίνας (ἦτο δὲ τότε ἡ ἐνάτη περίπου πρὸ μεσημβρίας) ἐφθασεν εἰς τήν κορυφὴν λόφου εἰς ἄκρον κατωφεροῦς. Ἡ ὁδὸς ἡ μᾶλλον ἢ σχεδὸν ἀπάτητος ἀτραπός, δι' ἧς ἐπορεύετο, ἔφερε διὰ μέσου μακρῆς ἀρτίως πυροποληθέντος ὄλου ἐκεῖνο τὸ μέρος ἐκαλύπτετο ὑπὸ τέφρας ὑπολείκου, καί τῆδε κῆκεῖσε δενδρία καί τινα μεγάλα δένδρα, ἄφυλλα, ἀπνηθρακωμένα ὑπὸ τοῦ πυρός, ὑψοῦντο ἀκόμη εἰ καί κατὰξτρα. Ὁ βλέπων μακρῶς κεκαυμένον νομίζει ὅτι εὐρίσκειται ἐν χώρᾳ τινὶ τῆς ἄρκτου ἐν ὥρᾳ χειμῶνος, ἡ δὲ ἀντίθεσις τῆς ζηρασίας τοῦ ἀποτεφρωθέντος μέρους πρὸς τήν περικυκλοῦσαν αὐτὸ ἀφθονωτάτην φυτείαν, τὸ δεικνύει μᾶλλον γυμνὸν καί ἄχαρι. Ἀλλ' ἐκεῖ ὁ Ὄρσο ἐν μόνον πρᾶγμα ἔβλεπε, πρᾶγμα εἰς ὃ μείζιστην ἀπέδιδε σπουδαιότητα, ἕνεκα τῆς περιστάσεως, εἰς ἣν ἔτυχεν ἕνεκα τῆς γυμνότητος τοῦ μέρους ἦτο ἀδύνατος ἡ ἐνέδρα, ὃ δὲ ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν φοβούμενος μὴ ἴδῃ προβάλλουσαν ἐκ λόγχμας τινὸς τὴν κἀνναν τουφεκίου σημαδεύοντος αὐτόν κατὰστηθα, θεωρεῖ ὡς ὅσιν πάντα ἐπίπεδον τόπον, ἐνθα οὐδὲν ἐπιπροσθεῖ εἰς τὴν ὄρασιν. Μετὰ τὸ κεκαυμένον μακρῶς ἦσαν χωράφια, πεφραγμένα κατὰ τὴν ἐγγώριον συνήθειαν, διὰ τοίχων ἐκ ξηρολιθίου. Ἡ ἀτραπὸς διήρχετο διὰ μέσου τῶν φραγμῶν τούτων, ἕνεκα δὲ παμμεγέθων καστανεῶν, ἀτάκτως καί ἀκανόνιστως πεφυτευμένων ἐφαίνοντο μακρόθεν οἱ ἄγροί ὡς δάσος.

Ἐνεκα τοῦ κατωφεροῦς τῆς ὁδοῦ ἀναγκασθεῖς νά καταβῇ τοῦ ἵππου, ὁ Ὄρσο ἀφῆκε τὰς ἡνίας εἰς τὸν τράχηλον τοῦ ζώου καί κατήρχετο δρομαίως, ὀλισθαίνων ἐπὶ τῆς τέφρας· εὐρίσκειτο δ' εἰκοσι βήματα μόνον μακρὰν ἐνὸς τῶν λιθίνων ἐκείνων τοίχων, πρὸς τὰ δεξιὰ τῆς ὁδοῦ κειμένου, ὅτε εἶδεν ἀκριβῶς ἀντικρὺ αὐτοῦ, πρῶτον μὲν κἀνναν τουφεκίου καί ἔπειτα κεφαλὴν ἀνθρώπου ὑπερέχουσαν τῆς κορυφῆς τοῦ τοίχου. Τὸ τουφεκίον ἐχαμήλωσε καί ἀνεγνώρισε τὸν Ὄρσαν· εἰς αὐτὸν ἔβλεπε κίνημα τι διὰ μέσου τοῦ φυλλώματος. Εἶχον ἄρα φονευθῆ, ἡ μᾶλλον, ἀσφαλῶς καλυπτόμενοι ὑπὸ τοῦ τοίχου, ἀνεμένον τὴν εὐκαιρίαν νά τὸν πυροβολήσωσι καί δεύτερον; Ἐν τοιαύτῃ ἀμνηστία ὦν καί αἰσθανόμενος ἐκλειπούσας τὰς δυνάμεις του, ἐκλινεν ἐπὶ τῆς γῆς τὸ δεξιὸν γόνυ καί στηρίζας τὸν τετρακυματισμένον βραχίονα ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ, ἐστερέωσε τὸ ὄπλον του ἐπὶ κλάδου τινὸς προεξέχοντος ἐν τῷ κορμῷ τοῦ

« Ἀναδρε καὶ ἔτιμε ! » ἀνεφώνησεν ὁ Ὄρσο... Ἀλλὰ πρὶν ἀποτελειώσῃ τὸν λόγον του εἶδε τὴν λάμπιν τοῦ τουφεκίου τοῦ Ὄρλανδούτσιου, καί σχεδὸν ταυτοχρόνως δεύτερος πυροβολισμὸς ἠκούσθη ἀριστερόθεν ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους τῆς ἀτραπῆς, βίβησις ὑπὸ ἀνδρὸς, ὃν δὲν εἶχεν ἴδῃ ἀκόμη καί ὅστις ἐσημάδευσε αὐτόν, ἐνεδρεύων ὀπισθεν ἄλλου τοίχου. Ἀμφότεραι αἱ σφαῖραι τὸν ἐπέτυχον καί ἡ μὲν τοῦ Ὄρλανδούτσιου διεπέρασε τὸν ἀριστερόν θραχίονά του, ὃν πρόεβαλλε σημαδεύων ἡ δ' ἄλλη τὸν ἐπέτυχεν εἰς τὸ στῆθος καί ἔσχισε τὸ ἐνδύμα του, ἀλλ' εὐτυχῶς προσκρούσασα εἰς τὴν λεπίδα τοῦ ἐγγειοῦ τοῦ ἐπήνεγκεν ἐλαφρὰν μόνον πληγὴν. Ὁ ἀριστερὸς βραχίονας τοῦ Ὄρσο κατέπεσεν ἀδρανῆς ἐπὶ τοῦ σκέλους, καί ἡ κἀννα τοῦ τουφεκίου του ἐχαμήλωσε πρὸς στιγμὴν· ἀλλὰ παρρηθὺς τὴν ἀνεσήλωσε καί διὰ τῆς δεξιᾶς μόνον βαστάσας τὸ ὄπλον ἐπυροβόλησε τὸν Ὄρλανδούτσιον. Ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐχθροῦ του, ἧς μόνον τὸ ἄνω μέρος μέχρι τῶν ὀφθαλμῶν ἐφαίνετο, ἐξηφανίσθη ὀπισθεν τοῦ τοίχου· στραφεῖς δὲ τότε πρὸς ἀριστερὰ ὁ Ὄρσο ἐκένωσε καί τὴν ἐτέραν κἀνναν κατ' ἀνδρὸς, οὗ τὸ σῶμα μόνον διεκρίνετο ἐν μέσῳ καπνοῦ. Καί ὁ ἄλλος ἐκεῖνος ἐγένετο ἀμέσως ἄφαντος. Οἱ τέσσαρες πυροβολισμοὶ ἐρρίφθησαν ἀλλεπάλληλοι μετὰ ταχύτητος ἀπιστεύτου, σχεδὸν ταχύτερον καί τῶν πυρῶν οὐλαμοῦ στρατιωτῶν, στιχηδὸν πυροβολοῦντος. Μετὰ τὸν δεύτερον πυροβολισμὸν τοῦ Ὄρσο ἐπεκράτησε σιγὴ ἄκρα. Ὁ καπνὸς τοῦ ὄπλου του ἀνήρχετο βραδέως πρὸς τὰ ἄνω, οὐδεμίαν δὲ κίνησιν ἐγένετο ὀπισθεν τοῦ τοίχου, οὐδ' ὁ ἐλάχιστος ἠκούετο θόρυβος... Ἄν μὴ ἦσθάνετο τὸν πόνον τῶν τραυματῶν ἠδύνατο νά ὑποθέσῃ ὅτι ἐκεῖνοι, οὓς ἐπυροβόλησεν, ἦσαν πλάσματα τῆς φαντασίας του.

Φρονῶν ὅτι οἱ ἐχθροὶ του ἐμελλον καί αὐθις νά πυροβολήσωσι κατ' αὐτοῦ, ὁ Ὄρσο ἐσπευσε νά προφυλαχθῇ ὀπισθεν ἐνὸς τῶν κεκαυμένων δένδρων. Καλύψας δ' οὕτω τὸ σῶμα, ἐστήριξε τὸ τουφεκίον μετὰ τῶν γονάτων καί ἐγέμισεν αὐτὸ ταχέως. Ἀλλ' ἠσθάνετο δριμύτατον πόνον ἐν τῷ ἀριστερῷ βραχίονι ὡς νά ἐβάσταζε μέγιστον βᾶρος. Δὲν ἠδύνατο δὲ νά ἐνοήσῃ τί ἀπέγειναν οἱ ἐχθροὶ του. Ἄν ἐφευγον, ἂν εἶχον τραυματισθῇ, θά ἤκουε βεβαίως κρότον, θά διέβλεπε κίνημα τι διὰ μέσου τοῦ φυλλώματος. Εἶχον ἄρα φονευθῆ, ἡ μᾶλλον, ἀσφαλῶς καλυπτόμενοι ὑπὸ τοῦ τοίχου, ἀνεμένον τὴν εὐκαιρίαν νά τὸν πυροβολήσωσι καί δεύτερον; Ἐν τοιαύτῃ ἀμνηστία ὦν καί αἰσθανόμενος ἐκλειπούσας τὰς δυνάμεις του, ἐκλινεν ἐπὶ τῆς γῆς τὸ δεξιὸν γόνυ καί στηρίζας τὸν τετρακυματισμένον βραχίονα ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ, ἐστερέωσε τὸ ὄπλον του ἐπὶ κλάδου τινὸς προεξέχοντος ἐν τῷ κορμῷ τοῦ

κεκαυμένου δένδρου· καί οὕτω τὸν μὲν δάκτυλον ἐπὶ τῆς σκανδάλης, τοὺς δὲ ὀφθαλμούς προσηλωμένους ἔχων ἐπὶ τοῦ τοίχου καί προσέχων ν' ἀκούσῃ καί τὸν ἐλάχιστον θόρυβον, ἐμεινεν ἀκίνητος ἐπὶ τινὰ λεπτὰ τῆς ὥρας, τὰ ὑποῖα τῷ ἐφάνησαν αἰὼν ὀλόκληρος. Ἐπὶ τέλους ὀπισθεν αὐτοῦ ἀπὸ πολλῆς ἀποστάσεως ἠκούσθη κραυγὴ τις, καί μετ' ὀλίγον κύων κατελθὼν ταχύς ὡς βέλος τὴν κλιτὴν τοῦ λόφου, ἐστάθη πλησίον του, σείων τὴν οὐραν. Ἦτο δ' οὗτος ὁ Μπροῦσκος, ὁ μαθητὴς καί σύντροφος τῶν φυγοδίκων, προμηθῶν βεβαίως τὴν ἔλευσιν τοῦ κυρίου του· καί οὐδέποτε καί τοῦ ἐντιμοτάτου ἀνδρὸς ἀνεμεινέ τις τὴν ἔλευσιν μετὰ πλείονος ἀνοπομονησίας, παρ' ὅσην ἠσθάνετο ἀναμεινῶν τὸν φυγοδίκον ὁ Ὄρσο. Ὁ δὲ κύων, ἀνησυχῶς ὀσφραϊνόμενος, ἔτρεξε πρὸς τὸν πλησιαιτάτον φραγμὸν, τὸ ρύγχος ἔχων ὑψωμένον. Αἰφνης ὑπόκωφον ἀφείς ὑλακίην, ὑπερεπήδησε δι' ἐνὸς ἄλματος τὸν τοίχον καί σχεδὸν παραχρῆμα ἀνεφάνη εἰς τὴν κορυφὴν αὐτοῦ, ὁπότεν ἐκύτταξεν ἀπενῶς τὸν Ὄρσο, δηλῶν διὰ τοῦ βλέμματος ἀπορίαν, τῶσον σαφῶς, ὅσον δύναται ποτε κύων νά πράξῃ τοῦτο· ἔπειτα καί πάλιν ὀσφραϊνόμενος ἔτρεξε πρὸς τὸν ἄλλον φραγμὸν, ὑπερπηδήσας καί ἐκεῖ τὸν τοίχον. Μετὰ παρέλευσιν ἐνὸς δευτερολέπτου ἀνεφάνη καί πάλιν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ τοίχου, τὴν αὐτὴν δεικνύων ἀνησυχίαν καί ἐκπληξίν· ἐπὶ τέλους ἐπήδησε χαμαί, καί τὴν οὐρανὸν μετὰ τῶν σκελῶν ἔχων, καί πάντοτε κυττάζων τὸν Ὄρσο, ἀπεμακρύνθη βραδέως αὐτοῦ διὰ πλαγίας κινήσεως μέχρις ἰκανῆς ἀποστάσεως. Τότε δὲ τρέχων δρομαίως ἀνῆλθεν εἰς τὴν βᾶξιν μετὰ τῆς αὐτῆς σχεδὸν ταχύτητος μεθ' ἧς εἶχε κατέλθῃ, σπεύδων νά φθάσῃ τὸν κύριόν του, ὅστις ἤρχετο ἐν μείζιστῃ σπουδῇ πρὸς οὐδὲν λογιζόμενος τὰς ἀνωμαλίας τῆς ὁδοῦ.

« Ἐδῶ, Βράνδο ! ἐκραύγαζεν ὁ Ὄρσο, ἅμα ἐνόμισεν ὅτι ἡ φωνὴ του ἦτο ἀκουστῆ.

— Ὄ ! Ὄρσο ! Ἀντώνη ! σᾶς ἐλάβωσαν ! ἠρώτησεν ὁ Βρανδολάτσο καί ἔδραμεν ἀσθμαίνων πρὸς αὐτόν. Εἰς τὸ στῆθος ἡ εἰς τὰ ἄκρα ; ..

— Εἰς τὸ χέρι.

— Εἰς τὸ χέρι; δὲν εἶναι τίποτε. Καί ὁ ἄλλος ;

— Ὑποθέτω πῶς τὸν ἐκτύπησα. »

Ὁ Βρανδολάτσο, ἀκολουθῶν τὸν κύνα του ἔτρεξεν πρὸς τὸν πλησιαιτάτον φραγμὸν, καί ἐκυψε διὰ νά ἴδῃ τὰ ὀπισθεν τοῦ τοίχου. Ἐκεῖ δὲ ἀποκαλύψας τὴν κεφαλὴν;

« Προσκυνῶ τὸν κύριον Ὄρλανδούτσιον ! » εἶπε. Εἶτα δὲ στραφεῖς πρὸς τὸν Ὄρσο ἐχαιρέτισε καί ἐκεῖνον σοβαρῶς· « Ὄρσο, τὸσον, καλὰ τὸν ἐσυγυρίσατε, εἶπε.

— Ζῆ ἀκόμη; ἠρώτησεν ὁ Ὄρσο, μόνον ἀναπνέων.

— Αἱ δά ! αὐτὸ μόνον ἔλειπε· δὲν ἔμπορεσε

νά βαστάξῃ ἀπὸ τὴν λύπην του, ποῦ εἶδε καί τοῦ κόλλησες τέτοια σφαῖρα μὲς ἰς τὸ μάτι. Βρὲ ποῦ νά πάρῃ ἡ ὄργη, τί τρῦπα εἶναι αὐτή ! Ὄρσιον τουφεκί, μὰ τὴν πίστι μου ! Εἶδες πῶς τραβᾷ τὸ ἀναθεματισμένο ! Σοῦ κάνει τὸ κεφάλι κόσκινον, ὡς ποῦ νά εἰπῆς νερό ! Νά σᾶς εἰπῶ, Ὄρσο ! Ἀντώνη ! ἅμα τὴν πρώτην φοράν ἄκουσα πῖπ ! πῖπ ! εἶπα μὲ τὸν νοῦν μου : Ὄ ποῦ νά πάρῃ ὁ διάβολος ! ἐξεκάμισαν τὸν ὑπολογισμὸν μου. Ὑστερα ὅμως ἀκούω μπούμ ! μπούμ ! Νά, λέγω, καί τοῦ ἀγγλικικοῦ τουφεκίου ἡ λαλιά· δίνει τὴν ἀπόκρισιν... Μπᾶ ! Μπροῦσκο, τί με θέλεις πάλιν ; »

Ὁ κύων ὠδήγησεν αὐτόν εἰς τὸν ἄλλον φραγμὸν. « Μὲ συμπάθειο ! ἀνεφώνησεν ὁ Βρανδολάτσο ἐκθαμβος. Διπλῆ ρηξιά ! ἄλλο πάλι ξαφνικὸ τοῦτο ! Τί ἀνάθεμα ! φαίνεται πῶς εἶναι πολὺ ἀκριβὸ τὸ μπαρούτι, ἀφ' οὗ κάνετε τόση οἰκονομία.

— Τί τρέχει, δι' ὄνομα Θεοῦ ; ἠρώτησεν ὁ Ὄρσο.

— Ἐλα δά, μὴν κάνετε τὸ μισοκακόμοιρο, κύριε ὑπολογιστῆ ! Πετᾶτε χάμω τὸ κυνήγι, καί θέλετε οἱ ἄλλοι νά τὸ μαζέψουν... Ὄρσο, τόσο ὠραία φρούττα θὰ τοῦ κουβαλήσουν σήμερον ἰς τὸ τραπέζι του, τοῦ γέρω δικηγόρου. Ἄν ἀγαπᾷ σφαγτά, ὄριστε ὅσα θέλει... Καί τώρα ποῖος διάβολος θὰ τὸν κληρονομήσῃ ;

— Τί ; καί ὁ Βινκεντέλλος ἐσκοτώθη !

— Καί αὐτὸς πάει μὲ τοὺς πολλοὺς. Ζωὴ ἰς λόγον μας ! ἠ) Ἐχετε ἀλήθεια αὐτὸ τὸ καλόν, πῶς δὲν τοὺς βασανίζετε. Κοπιάστε λοιπὸν νά ἴδῃτε τὸν Βινκεντέλλο· εἶνε ἀκόμη γονατιστός, μὲ τὸ κεφάλι ἀκουμπισμένον εἰς τὸν τοίχον· φαίνεται ὅσιν νά κοιμᾶται· ἐδῶ εἶναι ποῦ ταιριάζει νά εἰπῇ κἀνεὶς, πῶς κοιμᾶται « ὕπνον μολυβένιον. » Ὄ τὸν κακομοῖρη ! »

Ὁ Ὄρσο ἀπέστρεψε μετὰ φρίκης τὴν κεφαλὴν. « Εἶσαι βέβαιος, πῶς εἶναι σκοτωμένος ;

— Εἶσθε ὅσιν τὸν Σαμπιέρων τὸν Κορσικανὸν ποῦ τὴν ἔδινε πάντα μία καὶ καλὴ. Ἰδέτε ἐδῶ... νά, εἰς τὸ στῆθος, ἀριστερά... ἀπαράλλακτα ὅπως ἐβαρέθηκε ὁ Βιγνιλιόνε εἰς τὸ Βατερλώ. Βάζω στοίχημα πῶς τὸ βόλι εἶναι κοντὰς τὴν καρδιά. Διπλῆ ρηξιά !... Ἄ ! ἐγὼ δὲν θὰ ξαναρρῆξω πλέον τουφεκί... Δύο τουφεκιάς, δύο σκοτωμένοι !... Ἐνα βόλι σ' τὸν καθένα... καί οἱ δύο ἀδελφοί ! Ἄν εἶχε τρεῖς κἀννας τὸ τουφεκί θὰ πήγαίνε καί ὁ μπαμπᾶς τους... Ἄλλην φοράν θὰ διορθωθῇ ἡ ἔλλειψις... Τί τουφεκιάς ἦταν αὐταῖς, Ὄρσο ! Ἀντώνη !... καί ὅταν συλλογίζωμαι πῶς ἐγὼ ὁ κακότηχος ποτὲ δὲν θὰ τὸ κατορθώσω μὲ δύο τουφεκιάς νά φάω δύο χωροφύλακας ! »

1) Salute a noi ! Λέγεται συνήθως κατ' εὐφημίαν, ὅσακις ἀναφέρεται ἡ λέξις θάνατος.

Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἔλεγεν, ὁ φυγόδικος ἐξήταξε καὶ τὸν βραχίονα τοῦ Ὄρσο, σχίσας τὴν χειρίδα του διὰ μαχαίριου.

« Δὲν εἶναι τίποτε, εἶπεν. Αὐτὴ ἡ βρεδικότα θὰ βάλῃ σ' ἐμπελᾶ τὴν κυρὰ Κολόμβαν, γιὰ νὰ τὴν διορθώσῃ... Μπᾶ! τί βλέπω; αὐτὸ τὸ σχίσμα ἔς τὸ στήθος;... Δὲν ἐμπῆκε τίποτε ἀπὸ ἴδω; Ὅχι βέβαια, γιατί ἂν ἦταν τίποτε δὲν θὰ ἐστέκεσθε τόσο ζωντὸς... Γιὰ νὰ ἰδοῦμε ὅμως προσπαθήσετε νὰ κινήσετε τὰ δάκτυλά σας... σὰς πονεῖ ποῦ σὰς δαγκάνω τὸ μικρὸ δάκτυλο;... Ὅχι τόσο;... ἄς ἦναι, δὲν πειράζει... Σταθῆτε νὰ ἔγῳ τὸ μαντήλι καὶ τὸν λαιμὸδέτη σας... Αὐτὴν τὴν βρεδικότα ξεγράψατέ τὴν πλέον!... Τί σὰς ἤρθε, ἔς τὸ θεὸ σας, νὰ στολισθῆτε ἔτσι; Σὲ γάμο σὰς εἶχαν καλεσμένο;... Ἐλα, τραβήξτε μιὰ ρουφηξιά κρασί... Δὲν μοῦ λέτε γιατί δὲν βαστάτε καὶ σεῖς κολοκύθα; Κορσικανὸς χωρὶς κολοκύθα γίνεται; »

Ἐπειτα, ἐν ᾧ ἐποίει τοὺς ἐπιδέσμους, ἀνεφάνει « Διπλὴ βήξια! καὶ οἱ δύο ξεροὶ κόκκαλο!... Γέλοια ποῦ θὰ τὰ κάμῃ ὁ παπᾶς, ἂν τὸ μάθῃ!... Διπλὴ βήξια! Ἄ, νὰ τέλος πάντων καὶ αὐτὴ ἡ χελωνίτσα ἡ Χιλίνα ».

Ὁ Ὄρσο δὲν ἀπεκρίνετο, ἀλλ' ἦτο ὠχρὸς ὡς πτώμα καὶ ἔτρεμον ὅλα του τὰ μέλη.

« Χιλί, ἐφώνησεν ὁ Βρανδολάτσο, πῆγαινε νὰ κυττάξῃς ἐκεῖ πίσω ἀπὸ τὸν τοῖχο! Αἶ; » Τὸ κοράσιον διὰ τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν ἀνεργήθη εἰς τὸν τοῖχον καὶ ἅμα ἰδὼν τὸν νεκρὸν τοῦ Ὀρλανδούτσιο ἔκαμε τὸν σταυρὸν του.

« Αὐτὸ δὲν εἶναι τίποτε, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ φυγόδικος· σὺρὲ τώρα νὰ ἰδῆς καὶ ἐκεῖ πέρα. » Τὸ κοράσιον ἔκαμε καὶ πάλιν τὸν σταυρὸν του. « Τοῦ λόγου σου, θεῖς; ἠρώτησε μετὰ δειλιάς. — Ἐγὼ; καὶ μήπως εἶμαι ἐγὼ πλέον ἄξιος διὰ τίποτε καθὼς κατήτησα; Χιλί, τὸ κατόρθωμα εἶναι τοῦ κυρίου· πῆγαινε νὰ τὸν συχαρῆς. »

— Ἡ κυρὰ θὰ χαρῆ παραπολύ, εἶπεν ἡ Χιλίνα· θὰ λυπηθῆ ὅμως ἂν μάθῃ πὼς σὰς ἐλάβωσαν, Ὄρσο Ἄντωνη.

— Ἐμπρός, Ὄρσο Ἄντωνη, εἶπεν ὁ φυγόδικος, ἀφ' οὗ ἐπεράτωσε τοὺς ἐπιδέσμους· νὰ ἡ Χιλί ἔφερε τὸ ἄλογό σας. Καβαλλήσετε καὶ ἐλάτε μαζί μου εἰς τὸ μακίς τῆς Στατζόνας. Ἐκεῖ τὸν ἔχω ἄξιον ὅποιον σὰς εὔρη. Θὰ σας περιποιηθῶμεν ὅσον ἠμποροῦμεν καλλίτερα. Ὅταν φθάσωμεν εἰς τὸν σταυρὸν τῆς Ἀγίας Χριστίνας πρέπει νὰ ζεπεζεύσετε· δίνετε καὶ τὸ ἄλογο εἰς τὴν Χιλίνα, γιὰ νὰ πάῃ νὰ δώσῃ εἰδήσιν ἔς τὴν κυρὰ καὶ ἔς τὸ δρόμο τῆς λέγετε ὅτι παραγγελίας ἔχετε. Ἡμπορεῖτε νὰ εἰπῆτε ὅτι θέλετε τῆς μικρῆς, Ὄρσο Ἄντωνη· κομμάτια νὰ τὴν κάμουν δὲν προδίδει τοὺς φίλους της. » Καὶ εἶτα μετὰ πολλῆς τρυφερότητος: « Χάσου ἀπ' ἐμπρός μου,

βρωμοκόριτσο! εἶπεν ἀφωρισμένη καὶ ἀναθεματισμένη νὰ ἦσαι, κακούργα! » Ὁ Βρανδολάτσο, δεισιδαίμων ὡς οἱ πλεῖστοι τῶν φυγοδικῶν, ἐφοβεῖτο μὴ βασκανῆ τὰ παιδιά, ἐπαινῶν ἢ εὐλογῶν αὐτὰ· διότι γνωστὸν, ὅτι αἱ φέρουσαι τὴν Annocchiatura¹⁾ μυστηριώδεις δυνάμεις ἔχουσι τὴν κακὴν συνήθειαν νὰ ἐκτελῶσιν ἀντιθέτως τὰς εὐχὰς ἡμῶν.

« Ποῦ θέλεις νὰ ὑπάγω, Βράνδο; ἠρώτησεν ὁ Ὄρσο διὰ φωνῆς ἐκλειπούσης.

— Αἶ διάβολε! κάμετε σεῖς τὴν ἐκλογὴν· εἰς τὴν φυλακὴν ἢ εἰς τὸ μακίς. Ἄλλ' οἱ Δέλλα Ῥέββια δὲν εἰξεύρουσιν τὸν δρόμον τῆς φυλακῆς. Εἰς τὸ μακίς λοιπόν, Ὄρσο Ἄντωνη!

— Χαίρετε λοιπόν διὰ παντὸς ὅλαι αἱ ἐλπίδες μου! ἀνεφώνησεν ἐπωδύνως ὁ τραυματίας.

— Αἱ ἐλπίδες; Τί ἀνάθημα! ἐλπίζατε νὰ κάμετε περισσότερα ἀπὸ αὐτὰ μὲ ἓνα δικαννο τουφέκι;... Ἄλλὰ καλέ! πὼς διάβολο ἔκαμαν καὶ σὰς ἐλάβωσαν; Ἐρτάψυχα γιατί ἦσαν;

— Αὐτοὶ ἔρρηξαν πρώτοι, εἶπεν ὁ Ὄρσο.

— Ἄ, ἀλήθεια, τὸ ἐξέχασα... Πῆ! πῆ! μοῦ! μοῦ!... Διπλὴ βήξια καὶ μὲ τὸ ἓνα χεῖρ μόνον! Ἄν εὐρεθῆ κανεὶς νὰ κάμῃ καλλίτερο, ἐγὼ νὰ πάω νὰ πνιγῶ! Ἄ! τώρα ποῦ ἐκαβαλλικέψατε... πηγαίνετε μιὰ στιγμή προτοῦ φύγωμεν νὰ ἰδῆτε ἕλιγο τὰ ἔργα σας... Δὲν εἶναι πρέπον νὰ φεύγῃ ἔτσι κανεὶς, χωρὶς νὰ ἀφίρῃ γιὰ τῆς συντροφιάς. »

Ὁ Ὄρσο ἐπέρριψε τὸν ἵππον του· κατ' οὐδένα λόγον ἤθελε νὰ ἰδῆ τοὺς δυστυχεῖς ἐκείνους, τοὺς ὁποίους αὐτὸς ἐφόνευσε.

« Νὰ σας εἰπῶ, Ὄρσο Ἄντωνη, εἶπεν ὁ φυγόδικος, λαβὼν ἀπὸ τοῦ χαλινοῦ τὸν ἵππον, θέλετε νὰ σὰς μιλήσω ξάστερα; Ἐ λοιπόν, καὶ νὰ μὴ σας κακοφανῆ, τοὺς ἐλυπήθη ἡ ψυχὴ μου αὐτοὺς τοὺς κακόμοιρους τοὺς νέους. Σὰς παρακαλῶ νὰ μὲ συμπαθᾶτε... Τόσον ὠραῖοι... τόσο δυνατοὶ... τόσο νέοι!... Ὁ Ὀρλανδούτσιο ποῦ ἐκυνήγησα μαζί του τόσαις φοραῖς... Ἀντίπροχθες ἀκόμη μοῦ ἔδωκε ἓνα δέμα σιγάρα... Καὶ ὁ Βινκεντέλλο ποῦ ἦταν πάντοτε ἐγγονοιστος καὶ γελαστός! Ἡ ἀλήθεια ὅμως εἶναι πὼς εἴχετε χρέος νὰ κάμετε ὅτι ἐκάμετε... καὶ ἔπειτα τὸ κτύπημα ἦτο τόσο ἐπιτυχημένο ποῦ δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἰπῆ κανεὶς λέξι... Ἄλλ' ἐγὼ δὲν εἶχα κἀμμία ἔχθρα μ' αὐτοὺς... Εἰξεύρω πὼς εἴχατε δικαίον· ὅταν ἔχη κανεὶς ἓνα ἔχθρον πρέπει νὰ κυττάξῃ νὰ τὸν ξεκάμῃ... Οἱ Βαρρικίνη ὅμως ἦσαν παλαιὰ οἰκογένεια... Πάει καὶ αὐτὴ

¹⁾ Ἀκούσιος βασκανία, ἐπιφερομένη διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, ἢ διὰ λόγων.

²⁾ Ἄν τις δύσπιστος κυνηγὸς ὑπολάβῃ ἀπίθανον τὸ διπλοῦν κτύπημα τοῦ Δέλλα Ῥέββια, τὸν παρακαλῶ νὰ ὑπάγῃ εἰς Σαρτέναν καὶ ἐκεῖ θὰ μάθῃ πὼς εἰς τῶν ἐγκριτοτάτων κατοίκων τῆς πόλεως ἐκείνης, ἐλυτρώθη μόνος, εἰ καὶ τετραυματισμένος τὸν ἀριστερὸν βραχίονα, ἐκ παρομοίου ἂν μὴ μείζονος κινδύνου.

ἔς τὴ δουλειά της!... καὶ μὲ διπλὴ βήξια! νόστιμον ὡς τόσο καὶ αὐτό!»

Τοιοῦτον ἐπιτάφιον τῶν Βαρρικίνη ἐκφωνῶν, ὁ Βρανδολάτσο ὠδήγει ἐν σπουδῇ τὸν Ὄρσο, τὴν Χιλίαν καὶ τὸν κύνα Μπροῦσκον εἰς τὸ μακίς τῆς Στατζόνας.

III

Ἡ Κολόμβια ὀλίγον μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Ὄρσο μαθοῦσα ἀπὸ τοὺς κατασκόπους της, ὅτι οἱ Βαρρικίνη εὐρίσκοντο ἐν τοῖς ἀγροῖς, κατελήφθη ὑπὸ μεγίστης ἀνησυχίας. Περιήρχετο ἐν ταραχῇ τὴν οἰκίαν, τρέχουσα ἀπὸ τοῦ μαγειρείου εἰς τὰ δωμάτια, τὰ εὐτρεπιζόμενα πρὸς ὑποδοχὴν τῶν ξένων, οὐδὲν πράττουσα καὶ πολυάσχολος φαινόμενη, καὶ ἀδιακόπως ἔστρεπε παρατηροῦσα μήπως διῖδη ἀσυνήθη τινὰ κίνησιν ἐν τῷ χωρίῳ. Περί τὴν ἑνδεκάτην ὥραν πρὸ μεσημβρίας ἔφθασεν εἰς Πιτρικιάναν συνοδία πολυἀριθμὸς ἰππέων· ἦσαν δ' οὗτοι ὁ συνταγματάρχης μετὰ τῆς θυγατρὸς του, οἱ ὑπηρεταὶ αὐτῶν καὶ ὁ ὀδηγός. Οἱ πρώτοι λόγοι τῆς Κολόμβας, ὑποδεχομένης αὐτοὺς, ἦσαν « Δὲν εἶδατε τὸν ἀδελφόν μου; » Ἐπειτα ἠρώτησε τὸν ὀδηγὸν διὰ τίνος ὁδοῦ ἦλθον καὶ τίνα ὥραν ἀνεχώρησαν. Ἐκ δὲ τῶν ἀποκρίσεων αὐτῶν ἠδυνάται νὰ ἐνοήσῃ πὼς δὲν συνητήθησαν καθ' ὁδόν.

« Ἦσως ὁ ἀδελφός σας θὰ ἐτράθηξεν ἀπὸ Ἰηλά, εἶπεν ὁ ὀδηγός· ἡμεῖς ἤλθομεν ἀπὸ τὸν κάτω δρόμον. »

Ἄλλ' ἡ Κολόμβια ἔσεισε τὴν κεφαλὴν καὶ ἐπανέλαβε τὰς ἐρωτήσεις. Εἰ καὶ τὴν ἐμφυτον γενναϊότητα αὐτῆς ἐπνύξανεν ἡ ὑπερηφανία, ἧς ἕνεκα ἤθελε νὰ μὴ φανῆ μικρόψυχος ἐνώπιον ξένων, ὅμως ἠδυνάται νὰ ἀποκρῦψῃ τὴν ἀνησυχίαν της, καὶ μετὰ μικρὸν συνεμερίσθησαν ταύτην ὁ συνταγματάρχης καὶ πρὸ πάντων ἡ μὴ Λυδία, ἀφ' οὗ μάλιστα ἔμαθον παρὰ τῆς Κολόμβας ὅτι ἐματαιώθη ἡ πρὸς συνδιαλλαγὴν ἀποπειρα. Ἡ μὴ Νέβιλ ἐταράσσεται, ἔλεγε νὰ ἀποστείλωσιν ἀνθρώπους εἰς ὅλα τὰ μέρη, ὃ δὲ πατήρ της προέτεινε νὰ ἐπιβῆ καὶ πάλιν τοῦ ἵππου καὶ νὰ τρέξῃ μετὰ τοῦ ὀδηγοῦ πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ Ὄρσο. Οἱ φόβοι τῶν ὑπ' αὐτῆς φιλοξενουμένων ὑπέμνησαν εἰς τὴν Κολόμβαν τὰ καθήκοντα, τὰ ὅποια ὡς οἰκοδέσποινα εἶχε. Προσπάθησε νὰ φανῆ φαιδρὰ, ἐβίασε τὸν συνταγματάρχην νὰ καθῆσθαι εἰς τὴν τράπεζαν καὶ ἔφερε πρὸς ἐξήγησιν τῆς ἀργοπορίας τοῦ ἀδελφοῦ της πολλοὺς λόγους πιθανωτάτους, τοὺς ὁποίους ὅμως μετ' ὀλίγας στιγμὰς αὐτὴ ἡ ἴδια ἀνήρει. Ὁ δὲ συνταγματάρχης συνειδὼς ὅτι καθῆκον εἶχε, καθὼς ἀνὴρ, νὰ καθησυχάσῃ τὰς γυναῖκας, ἐξήγησε τὸ πρᾶγμα κατὰ τρόπον, ὡς αὐτὸς ἐνόμιζε, φυσικώτατον.

« Στοιχηματίζω, εἶπεν, ὅτι ὁ Δέλλα Ῥέββια εὐρὲ ἔς τὸν δρόμον του κυνήγιον· ὁ πειρασμὸς τὸν

παρέσυρε, καὶ ὕστερα ἀπὸ ὀλίγον θὰ τὸν ἰδοῦμε νὰ γυρίσῃ μὲ γεμάτον τὸ σακκιδίον του. Ἀλήθεια! τώρα ἐνθυμούμαι! προσέθηκεν· ἀκούσαμεν εἰς τὸν δρόμον τέσσαρες τουφεκισμοὺς· οἱ δύο ἦσαν δυνατώτεροι ἀπὸ ταῖς ἄλλαις καὶ εἶπα εἰς τὴν κόρην μου. Νὰ ἰδῆς ποῦ ἦναι ὁ Δέλλα Ῥέββια καὶ κυνηγῆ. Τέτοιον κρότον ἴσως μόνον τὸ τουφέκι μου ἠμπορεῖ νὰ κάμῃ. »

Ἡ Κολόμβια ὠχρίασεν, ἡ δὲ Λυδία, μετὰ προσοχῆς παρατηροῦσα αὐτήν, ἐμάντευσεν ἀμέσως ὁποῖας ὑπονοίας διήγειραν εἰς αὐτήν οἱ λόγοι τοῦ συνταγματάρχου. Μετὰ βραχείαν σιγὴν, ἡ Κολόμβια ἠρώτησε ἐναγωνίως, ἂν οἱ δύο δυνατώτεροι πυροβολισμοὶ ἠκούσθησαν πρὸ τῶν ἄλλων ἢ μετ' αὐτοῦ. Ἄλλ' οὔτε ὁ συνταγματάρχης, οὔτε ἡ θυγάτηρ του, οὔτε ὁ ὀδηγός προσέσχον παλὺ εἰς τὸ σπουδαιότατον τοῦτο ἀντικείμενον.

Περί τὴν πρώτην ὥραν μ. μ., οὐδενὸς τῶν ἀπεσταλμένων τῆς Κολόμβας ἐπανελθόντος ἔτι, καταβαλοῦσα αὐτὴ πολλοὺς ἀγῶνας, ὅπως μείνῃ ἀτάραχος, ἠνάγκασε τοὺς ξένους της νὰ καθῆσθαι εἰς τὴν τράπεζαν ἀλλὰ πλὴν τοῦ συνταγματάρχου, οὐδεὶς ἠδυνήθη νὰ φάγῃ. Ἄμα ἤκουε τὸν ἐλάχιστον θόρυβον ἐν τῇ πλατείᾳ, καὶ ἔτρεχεν ἡ Κολόμβια εἰς τὸ παράθυρον, ὁποῦθεν ἐπανερχομένη περίλυπος ἐκάθητο. Προσέπαθει δὲ ἀδέξιος νὰ ἐξακολουθήσῃ μετὰ τῶν φίλων της ἀσήμικτον συνομιλίαν εἰς τὴν οὐδεὶς προσεῖχε, καὶ ἦν διέκοπτον μακρὰ διαλείμματα σιγῆς.

Αἴφνης ἠκούσθη καλπασμὸς ἵππου. « Ἄ! τώρα πλέον αὐτὸς εἶναι, » εἶπεν ἡ Κολόμβια ἐγερθεῖσα. Ἄλλ' ὡς εἶδε τὴν Χιλίαν ἀναβαίνουσαν τὸν ἵππον τοῦ Ὄρσο, « Πάει ὁ ἀδελφός μου! » ἀνεφώνησε, βήξασα σπαρακτικὴν κραυγὴν.

Ἐπεσε τότε τὸ ποτήριον ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ συνταγματάρχου, ἡ μὴ Νέβιλ ἀφῆκε γοερὰν κραυγὴν, καὶ πάντες ἐδραμον εἰς τὴν θύραν τῆς οἰκίας. Πρὶν ἢ καταβῆ τοῦ ἵππου ἡ Χιλίνα, ὡς πτερόν τὴν ἤρπασεν ἡ Κολόμβια καὶ παρ' ὀλίγον τὴν ἐπνιγε, σφίγγουσα αὐτήν εἰς τὰς ἀγκάλας της. Τὸ κοράσιον ἐνόησε τὸ τρομερὸν βλέμμα της καὶ πρώτον εἶπε λόγον τὸν τοῦ χοροῦ ἐν τῷ Ὀθέλλῳ. « Ζῆ! » Ἡ Κολόμβια τὴν ἀπέλυσε τότε καὶ ἡ Χιλίνα ἐπήδησε κατὰ γῆς, ἐλαφρὰ ὡς γατάκιον.

« Οἱ ἄλλοι; » ἠρώτησεν ἡ Κολόμβια διὰ φωνῆς βραγχώδους.

Ἡ Χιλίνα ἐπίησε τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ διὰ τοῦ λυχανοῦ καὶ τοῦ μέσου δακτύλου. Πάραυτα δὲ τὸ χρῶμα τοῦ προσώπου τῆς Κολόμβας μετεβλήθη, τὴν νεκρικὴν ὠχρότητα διεδέχθη ζωντὸν ἐρυθρῆμα. Ἐρρίψε βλέμμα φλογερὸν εἰς τὴν οἰκίαν τῶν Βαρρικίνη καὶ γελαστῆ εἶπε πρὸς τοὺς ξένους της: « Ἄς ἐμῶμεν νὰ πάρωμεν τὸν καφέ. »

Ἡ Ἰρις τῶν φυγοδικῶν εἶχε πολλὰ νὰ διηγηθῆ. Ἡ δὲ εἰς κορσικανικὴν διάλεκτον ἀφήγησις αὐ-

της, ἢν ἡ μὲν Κολόμβια μετέγραψε προχειρῶς ἰταλιστί, καὶ μετ' αὐτὴν ἀγγλιστί ἢ μίς Νέβιλ, προεκάλεσε πολλές βλασφημίας τοῦ συνταγματάρχου καὶ πολλοὺς στεναγμοὺς τῆς μίς Λυδίας. Ἡ Κολόμβια ἤκουε ταύτην ἀταράχως κατὰ τὸ φαινόμενον, ἀλλὰ συνέστρεψε διὰ τῶν χειρῶν τὸσον πολὺ τὸ διανθὲς χειρόμακτρον αὐτῆς, ὥστε ἐκινδύνευε νὰ τὸ κατασχίσῃ. Πεντάκις ἡ ἐξάνκισ διέκοψε τὸ κοράσιον, βιάζουσα αὐτὸ νὰ ἐπαναλάβῃ, ὅτι ὁ Βρανδολάτσο ἐθεώρει ἀκίνδυνον τὴν πληγὴν, ἰδῶν, ὡς ἔλεγε, τόσας καὶ τόσας ὁμοίας πληγὰς. Τελευταῖον ἡ Χιλίνα ἀνέφερεν, ὅτι ὁ Ὅρσο ἐζητεῖ ἐπιμόνως χάρτην διὰ νὰ γράψῃ, καὶ ὅτι παρήγγελλεν εἰς τὴν ἀδελφὴν του νὰ ἰκετεύσῃ μίαν κυρίαν, ἡ ὁποία θὰ εὕρισκετο ἴσως εἰς τὴν οἰκίαν των, νὰ μὴ ἀναχωρήσῃ πρὶν λάβῃ ἐπιστολὴν του. «Τοῦτο, προσέθηκε τὸ κοράσιον, τὸν ἐβασάνιζε περισσότερον ἀπὸ ὅλα· καὶ ὅταν ἐξεκίνησα μὲ ἐφώναζε καὶ μὲ ἐπροφώνησε νὰ μὴ λησμονήσω αὐτὴν τὴν παραγγελίαν. Τρεῖς φοραὶς μοῦ εἶπε τὰ ἴδια.» Ἀκούσασα τὴν παραγγελίαν ταύτην τοῦ ἀδελφοῦ της, ἡ Κολόμβια ἐμεδιάσε καὶ ἐσφιγξε δυνατὰ τὴν χεῖρα τῆς Ἀγγλίδος, ἧτις ἔχυσεν ἄφθονα δάκρυα, καὶ δὲν ἔκρινεν ἀναγκαῖον νὰ ἐρμηνεύσῃ εἰς τὸν πατέρα της τὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς διηγήσεως.

«Ναί, νὰ μείνετε μαζί μου, ἀγαπητῆ μου φίλη, ἀνεφώνησεν ἡ Κολόμβια ἀσπασθεῖσα τὴν μίς Νέβιλ, καὶ νὰ μᾶς βοηθήσετε.»

Εἶτα δ' ἐξαγαγούσα ἐκ τινος ἐρμαρίου πολλά παλαιὰ λινὰ ὑφάσματα, ἤρχισε νὰ τὰ κόπτῃ καὶ νὰ ἐτοιμάζῃ ἐπιδέσμους καὶ μοτόν. Ὅστις δ' ἐβλεπε τοὺς στίλβοντας ὀφθαλμοὺς, τὸ κυριῶδες πρόσωπόν της, τὸ ἐκ περιτροπῆς σύννου καὶ ἀπαθὲς ἦθος αὐτῆς, δυσκόλως θὰ διέκρινεν, ἂν ἐλυπεῖτο διὰ τὰς πληγὰς τοῦ ἀδελφοῦ, ἢ ἔχαίρει διὰ τὸν θάνατον τῶν ἐχθρῶν της. Ποτὲ μὲν προσφέρουσα καφὲν εἰς τὸν συνταγματάρχην ἐπῆνει αὐτῇ ἑαυτὴν διὰ τὴν ἐμπειρίαν της περὶ τὴν κατασκευὴν αὐτοῦ· ποτὲ δὲ δίδουσα λινὰ εἰς τὴν μίς Νέβιλ καὶ τὴν Χιλίναν παρώτρυνε ταύτας νὰ βράπτωσι τὰς λωρίδας καὶ νὰ τὰς διπλώσωσι· καὶ δὲν ἔπαυεν ἐρωτῶσα τὸ κοράσιον ἂν ἠσθάνετο πολὺν πόνον ὁ Ὅρσο ἐκ τῆς πληγῆς του. Ἀδιαλείπτως δὲ, διακόπτουσα τὴν ἐργασίαν της, ἔλεγε πρὸς τὸν συνταγματάρχη: «Δύο ἄνδρες τόσον ἐπιτήδειοι! τόσον φοβεροί!... Καὶ αὐτὸς μόνος, πληγωμένος, μὲ ἐν χερί μόνον... νὰ τοὺς κάμῃ καλὰ καὶ τοὺς δύο. Τί γενναϊότης, συνταγματάρχα! Δὲν εἶναι ἥρωας; Ἡ μίς Νέβιλ, τί εὐτυχία εἶναι νὰ ζῆ κανεὶς εἰς τόπον ἡσυχον, καθὼς εἶναι ἡ πατρίς σας!... Εἶμαι βεβαία, ὅτι δὲν ἐγνωρίσατε ἀκόμη καλὰ τὸν ἀδελφόν μου!.. Τὸ εἶπα ἐγὼ: τὸ γεράκι θὰ ἀπλώσῃ τὰ φτερά του!... Σᾶς ἐγέλασεν ὁ ἡμέρος τρόπος του...»

Διότι πλησίον σας, μίς Νέβιλ... Ἄ! ἂν σὰς ἐβλεπε ποῦ κοπιᾶτε πρὸς χάριν του... Ταλαίπωρε Ὅρσο!»

Ἡ μίς Λυδία οὔτε εἰργάζετο σχεδόν, οὔτε ἐξέυρε τί νὰ ἀποκριθῇ, ἀμηχανοῦσα. Ὁ πατήρ της ἠρώτα διατὶ δὲν ἐσπευδον νὰ ὑποβάλωσι μήνυσιν εἰς τὰς ἀρχάς. Ἐκαμνε δὲ λόγον περὶ τῆς ἀνάγκης ἀνακριτικῆς ἐρεύνης ὑπὸ τοῦ κόραερ καὶ περὶ πολλῶν ἄλλων πραγμάτων, ἐπίσης ἀγνώστων ἐν Κορσικῇ. Ἐπὶ τέλους ἤθελε νὰ μάθῃ, ἂν ἡ ἔπαυλις τοῦ ἀγαθοῦ ἐκείνου κυρίου Βρανδολάτσο, ὅστις ἐβοήθησε τὸν τραυματιᾶν, ἀπείχε πολὺ τῆς Πετρανέρας, καὶ ἂν δὲν ἠδύνατο νὰ ὑπάγῃ ὁ ἴδιος πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ φίλου του.

Καὶ ἡ Κολόμβια ἀπεκρίνετο μετὰ τῆς συνήθους αὐτῇ ἀταραξίας, ὅτι ὁ Ὅρσο εὕρισκετο ἐν τῷ μακίς· ὅτι τὸν περιποιεῖτο φυγόδικοις· ὅτι μεγάλως θὰ ἐκινδύνευεν, ἂν ἐπαρουσιάζετο προτοῦ νὰ βεβαιωθῇ ὅτι εἶναι εὐμενεῖς αἱ διαθέσεις τοῦ νομάρχου καὶ τῶν δικαστῶν· καὶ τέλος ὅτι αὐτὴ θὰ κατορθώσῃ νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν ἀδελφόν της λάθρα ἐπιτήδειος χειρουργός. «Πρὸ πάντων, κύριε συνταγματάρχα, ἔλεγε, νὰ ἐνθυμηθῆτε καλὰ, ὅτι ἠκούσατε τέσσαρας πυροβολισμοὺς καὶ ὅτι εἶπατε πῶς ὁ Ὅρσο ἐπυροβόλησε τελευταῖος.» Ὁ συνταγματάρχης οὐδὲν ἐξ ὅλης τῆς ὑποθέσεως ταύτης ἐνόει, ἢ δὲ θυγάτηρ του ἄλλο δὲν ἔπραττε, παρὰ μόνον ἐστέναζε καὶ ἐσπόγγιζε τοὺς ὀφθαλμοὺς.

Περὶ τὴν δειλὴν ἐφάνη ἐρχομένη εἰς τὸ χωρίον πένθιμος συνοδία. Ἐκμίζον εἰς τὸν δικηγόρον Βαρρικήν τὰ πτώματα τῶν τέκνων του, φορτωμένα ἐπὶ δύο ἡμιόνων, ἅς ἀπὸ τοῦ χαλινοῦ ὠδήγουν χωρικοί. Πληθὺς ὀπαδῶν καὶ ἀέργων ἠκολούθει τὴν θλιβεράν πομπήν μετ' αὐτῶν ἦσαν οἱ χωροφύλακες, οἵτινες πάντοτε φθάνουσι κατόπιν ἐορτῆς, καὶ ὁ δημαρχικὸς πάρεδρος, ὅστις ὑψῶν τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανὸν ἔλεγεν ἀκαταπαύστως. «Τί θὰ εἴπῃ ὁ κύριος νομάρχης!» Γυναϊκῆς τινος, ἐν αἷς καὶ ἡ τροφὸς τοῦ Ὀρλανδούτσιου, ἔτιλλον τὴν κόμην καὶ ἐρρήγνουον ἀγρίως κραυγὰς. Ἄλλ' οἱ κοπετοὶ αὐτῶν δὲν ἐνεποίουν τόσον ἀλγεινὴν αἴσθησιν, ὅσον τὸ ἄφωνον πένθος ἀνδρός, ὅστις ἐπέσυρε τὰ βλέμματα πάντων. Ἦτο δ' οὗτος ὁ δυστυχὴς πατήρ, ὅστις τρέχων ἀπὸ τοῦ ἐνός εἰς τὸ ἕτερον λείψανον ἀνήγειρε τὰς κεκονισμένας κεφαλὰς, ἐφίλει τὰ πελιδνὰ χεῖλη, ὑπεβάσταζε τὰ ἀπεσκληρυμένα ὑπὸ τοῦ θανάτου μέλη των, ὡσεὶ ἤθελε νὰ προφυλάξῃ αὐτὰ ἀπὸ τῶν τιναγμῶν τοῦ δρόμου. Ἐνίστατο ἠνοιγε τὸ στόμα ἵνα λαλήσῃ, ἀλλ' οὔτε κραυγὴ, οὔτε λόγος ἐξήρχετο αὐτοῦ. Τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχων πάντοτε προσηλωμένους ἐπὶ τῶν νεκρῶν, προσέκοπτεν εἰς τοὺς λίθους, εἰς τὰ δένδρα, εἰς πᾶν τὸ προστυγχάνον ἐμπόδιον.

Οἱ θρήνοι τῶν γυναικῶν καὶ αἱ βλασφημῖαι τῶν ἀνδρῶν ἐδιπλασιάσθησαν, ὅτε ἡ συνοδία ἐφθασεν ἔμπροσθεν τῆς οἰκίας τοῦ Ὅρσο. Ἐπειδὴ δὲ ῥεββιανικοὶ τινες ποιμένες ἐτόλμησαν νὰ ἐπευφημήσωσι θριαμβικῶς, ἢ ἀγανάκτησις τῶν ἀντιπάλων ἐκορυφώθη. «Ἐκδικησιν! ἐκδικησιν!» ἐκραύχασαν πολλοί. Ἐλιθοβόλησαν τὴν οἰκίαν, ἐρρίψαν δὲ καὶ δύο πυροβολισμοὺς κατὰ τῶν παραθύρων τῆς αἰθούσης, ἐνθα εὕρισκοντο ἡ Κολόμβια μετὰ τῶν ξένων της· αἱ σφαῖραι διέπερασεν τὰ φύλλα τῶν παραθύρων καὶ σχίζαι ξύλων ἐπεσαν ἐπὶ τῆς τραπέζης, παρὰ τὴν ὑποίαν ἐκάθηντο αἱ δύο γυναῖκες. Ἡ Λυδία ἀφῆκε κραυγὴν τρόμου, ὁ συνταγματάρχης ἤρπασεν ἐν τουφέκιον, ἡ δὲ Κολόμβια πρὶν προφθάσῃ οὗτος νὰ τὴν κρατήσῃ ὤρμησεν εἰς τὴν θύραν τῆς οἰκίας καὶ τὴν ἤνοιξε μετ' ὀρμῆς. Ἐκεῖ δὲ ὄρθια ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ κατωφλίου, προτείνασα τὰς χεῖρας, ὅπως καταραστῇ τοὺς ἐχθροὺς της:

«Ἄνδρες! ἐκραύχασε· τουφεκίζετε γυναῖκας καὶ ξένους! Εἰσθε Κορσικανοί; Εἰσθε ἄνδρες; Ἄθλιοι, ὅπου μόνον νὰ δολοφονῆτε εἰξεύρετε! ἔμπρός, προχωρήσατε, ἂν τολμᾶτε! Εἶμαι μόνη, ὁ ἀδελφός μου λείπει μακρὰν. Σκοτώσατέ με, σκοτώσατε τοὺς ξένους μου. Εἰσθε ἄξιοι νὰ τὸ κάμει αὐτό... Ἄλλὰ δὲν τολμᾶτε, δειλοί, δὲν τολμᾶτε! εἰξεύρετε ὅτι ἡμεῖς ἐκδικούμεθα. Πηγαίνετε, πηγαίνετε νὰ κλαύσητε ὡσὰν γυναῖκες, καὶ νὰ ἦσθε εὐχαριστημένοι ποῦ δὲν ζητοῦμεν καὶ ἄλλο αἷμα!»

Ἡ φωνὴ καὶ ἡ στάσις τῆς Κολόμβιας εἶχόν τι τὸ ἐπίσημον καὶ φοβερόν· ἰδὼν αὐτὴν τὸ πλῆθος ὑπεχώρησεν ἐντρομον, ὡσεὶ ἐβλεπε κακοποιόν τινα μοῖραν, ἐξ ἐκείνων περὶ ὧν τρομακτικὰς ἱστορίας διηγοῦνται ἐν Κορσικῇ κατὰ τὰς χειμερινὰς νυκτερείας. Ὁ πάρεδρος, οἱ χωροφύλακες καὶ τινες γυναῖκες ἐπωφελήθησαν τῆς εὐκαιρίας ταύτης ὅπως παρέμβωσιν ἀναμέσον τῶν δύο διαμαχομένων μερίδων· διότι οἱ ῥεββιανικοὶ ποιμένες εἶχον ἐτοιμάσῃ τὰ ὄπλα των καὶ παρ' ὀλίγον θὰ ἐπήρχετο γενικὴ συμπλοκὴ ἐν τῇ πλατείᾳ. Ἄλλ' ἀμφοτέρωθεν τὰ κόμματα ἐστεροῦντο ἀρχηγῶν, οἱ δὲ Κορσικανοί, πειθαρχοῦντες καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς παραφοραῖς τῶν παθῶν των, σπανίως ἐρχονται εἰς χεῖρας ἐν ἀπουσίᾳ τῶν πρωτοργῶν τῶν ἐμφυλίων πολέμων αὐτῶν. Ἄλλως δὲ ἡ Κολόμβια, ἧτις ἐνεκα τῆς ἐπιτυχίας ἐγένετο μετριοπαθὴς, συνέσχε τὴν εὐαρίθμον φρουρὰν τῆς οἰκίας της. «Ἀφήσατέ τους νὰ κλαύσωσιν οἱ δυστυχισμένοι! εἶπεν· ἀφήσατε τὸν γέροντα αὐτὸν νὰ πάρῃ τὴν σάρκα του. Τί θὰ μᾶς ὠφελήσῃ ὁ φόνος τῆς γραίας ἀλώπεκος, ἡ ὁποία δὲν ἔχει πλέον ὀδόντας διὰ νὰ δαγκάνῃ;—Γκιούδικε Βαρρικήν! ἐνθυμήσου τὴν δευτέραν Αὐγούστου! ἐνθυμήσου τὸ αἱματωμένον σημειωματᾶριον, εἰς τὸ ὁποῖον ἔκαμες μὲ τὸ χεῖρ σου τὴν πλαστογραφίαν. Ὁ πατέρας μου

ἔγραψεν εἰς αὐτὸ τὸ χρέος σου· τὸ ἐπλήρωσαν τὰ παιδιὰ σου. Σοῦ δίδω ἐξόφλησιν, γέρον Βαρρικήν!»

Συνάψασα δ' ἡ Κολόμβια ἐπὶ τοῦ στήθους τὰς χεῖρας καὶ περιφρονητικῶς μειδιῶσα εἶδεν εἰσαγομένους τοὺς νεκροὺς εἰς τὴν οἰκίαν τῶν ἐχθρῶν της καὶ τὸ παρακολουθοῦν πλῆθος διαλυόμενον ἔπειτα βραδέως. Ἐκλείσε τὴν θύραν καὶ ἐπανεληθούσα εἰς τὸ ἐστιατόριον εἶπε πρὸς τὸν συνταγματάρχη.

«Σᾶς ζητῶ συγγνώμην διὰ τοὺς συμπολίτας μου, κύριε. Ποτὲ δὲν ἐπίστευα ὅτι Κορσικανοὶ θὰ ἐπυροβόλουν εἰς οἰκίαν, ὅπου εὕρισκοντο ξένοι· καὶ ἐντρέπομαι διὰ τὸν τόπον μου.»

(Ἐπεται συνέχεια).

Ἡ ΔΕΙΣΙΔΑΙΜΟΝΙΑ ΚΑΙ Ἡ ΦΥΣΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Ἵπάρχουσι πολλοὶ εἰσέτι οἱ νομίζοντες, ὅτι ἡ φυσικὴ ἐπιστῆμη δὲν ἐξαρκεῖ νὰ ἐρμηνεύσῃ πάντα τὰ φαινόμενα τῆς φύσεως καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς. Οὔτε τὰ θαυμάσια αὐτῆς ἐργαλεῖα, οὔτε ἡ ἀψευδὴς μέθοδος, οὔτε τὰ ἀσφαλέστατα κριτήρια τῆς ὑπ' αὐτῆς ἐξεταζομένης ἀληθείας εἶνε ἱκανὰ νὰ στερεώτῳ τὴν ἀπόλυτον αὐτῆς ἐπικράτειαν. Πολλοὶ ἰσχυρίζονται, ὅτι ἐν τῇ φύσει καὶ ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ ψυχῇ συμβαίνουσι πολλάκις πράγματα τινὰ ἀνεπίδεκτα μὲν φυσικῆς ἐξηγήσεως, ὀφθαλμοφανῆ δὲ καὶ παραδοξότατα. Ταῦτα εἶνε τὰ λεγόμενα μυστηριώδη φαινόμενα, τὰ τῆς δεισιδαιμονίας ἢ τοῦ βασιλείου τῶν δαιμόνων, εἰς οὓς οὗτοι πιστεύουσιν ἐτι καὶ σήμερον. Σφάλλονται οἱ νομίζοντες, ὅτι ἐν τοῖς χρόνοις τούτοις τοῦ φωτός καὶ τῆς ἐπιστήμης ἐφυγαδευθήσαν ὅλα τὰ φάσματα ἐκ πάσης γωνίας καὶ ἀποκρυφῆς. Ἡ ἱστορία ἀποδεικνύει, ὅτι δοακίς ἐπλήθυνεν ἡ γνώσις τῆς φύσεως ἀνεφάνησαν πάλιν τὰ μυστηριώδη φαινόμενα, ὅπως ἡ τῷ φωτὶ παρακολουθοῦσα σκιά, οἶονεῖ ἐναντιούμενα πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην ἐπιστήμην, ἧτις θέλει νὰ κατανοήσῃ καὶ νὰ καταμάθῃ τὰς δυνάμεις τῆς φύσεως. Οὕτως ἐπὶ τῆς ἀναγεννήσεως τῶν ἐπιστημῶν, τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ καὶ δεκάτῃ ἐκτῇ ἐκατονταετηρίδι, ἀπανταχοῦ τῆς Εὐρώπης ἐκαίοντο αἱ πυραὶ τῶν μαγισσῶν, αἵτινες ἐθανατοῦντο ἐνεκα τῆς ἐπικρατούσης περὶ αὐτῶν κεπλανημένης γνώμης. Δὲν παρῆλθε πολὺς ἤδη χρόνος, ὅτε ἐν τινι νεκροταφείῳ τῶν Παρισίων ἐτελοῦντο θαύματα, ἅτινα μόνον βασιλικὸν διάταγμα ἠδυνήθη νὰ καταπαύσῃ. Ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς φθινοῦσης ταύτης ἐκατονταετηρίδος μετὰ τῶν μεγάλων ἐφευρέσεων τῆς φυσικῆς ἐβλάστησεν ὁ καλούμενος ζωϊκὸς μαγνητισμὸς τοῦ Μεσμέρου, τουτέστι τὸ δόγμα περὶ τῆς μυστηριώδους ἐκείνης δυνάμεως,

ἥτις διήκει διὰ τοῦ σύμπαντος ἐπὶ χλευασμῶ τῆς ἐπιστήμης. Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον κληρικὸς τις ἐθεράπευε πάσας τὰς νόσους φυγαδεύων ἐκ τοῦ σώματος τὸν διάβολον, ὁ δὲ διαβόητος πλάνος Καλιόστρος περιώδευε πᾶσαν τὴν Εὐρώπην φανακίζων καὶ καταγοητεύων οὐχὶ τὸ πλῆθος, ἀλλὰ τοὺς ἐλλογίμους καὶ τοὺς εὐπαιδευτούς. Καὶ σήμερον ἐτι, ὅτε ἡ φυσιολογία ἔλαβε μεγίστην ἐπίδοσιν καὶ ἔδρεψεν ἀμφιλαφεῖς καρπούς ἀναφύονται οὐ μόνον τὰ ἀπηχήματα τοῦ ζωικοῦ μαγνητισμοῦ, ἀλλὰ καὶ δεινότερα τούτου, οἷον ὁ ἀνήκουστος κτύπος τῶν πνευμάτων, ἡ μετακίνησις τῶν τραπεζῶν, τὰ ὑπὸ τῶν ψυχῶν δῆθεν χαρασσομένα γράμματα καὶ πᾶσα ἡ ἄλλη φασματολογία, δι' ἧς οἱ γόητες βουκολοῦσι τὸ πλῆθος ὡς οἱ κοινοὶ μαγγανευταί. Σήμερον ὀλίγον προσέχομεν εἰς ταῦτα· ἀλλὰ νέαι μωρία διαδέχονται ἀπαύστως τὰς παλαιάς. Ἡ δεισιδαιμονία ἀναφαίνεται κατὰ καιροὺς ἐπίτηδες ὡς χλεῖνη καὶ κατάγγελως τῆς ἐπιστήμης καταφεύγουσα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὴν θρησκευτικὴν πίστιν ὡς εἰς πρόσφραγμα· ὅτε ἡ εἰς τὰ ὑπερκόσμια πίστις κινδυνεύει ὑπὸ τῆς παιδείας, ἥτις εἶνε καρπὸς ἐπιστημονικῆς μαθήσεως, μάλιστα δὲ τῆς φυσικῆς ἐπιστήμης, ἡ δεισιδαιμονία ἐμφανίζεται εὐθύς ἵνα προσαγάγῃ νέας ἀποδείξεις ὑπὲρ ἐκείνης. Εἶνε ὁμως ἀναντίρρητον, ὅτι ἡ θρησκεία, ἡ μὴ ἔχουσα ἄλλα ἐρείσματα ἢ τὰ δεισιδαιμονικὰ τεκμήρια καταπίπτει καὶ διαρρέει. Ἡ δεισιδαιμονία εἶνε τὸ γελῶν καὶ εἰδεχθῆς μυρμολύκειον τῆς πίστεως. Ἀμφότεραι δ' ἔχουσι πρὸς ἀλλήλας τούτο τὸ κοινόν, ὅτι δέχονται ὡς δυνατὸν ἢ ὡς ὑπάρχον τι ὑπὲρ τὰ αἰσθητά, καὶ ἡ μὲν πίστις προσαρμύζει τὴν ιδέαν τούτου πρὸς τὸν λόγον καὶ τὴν παιδείαν, ἡ δὲ δεισιδαιμονία διατείνεται ὅσα ἐναντιοῦνται πρὸς τὸν λόγον καὶ τὴν ἐπιστήμην.

Ἡ δεισιδαιμονία εἶνε ὁ δεινότερος πολέμιος τῆς φυσικῆς ἐπιστήμης, ἥτις ὠφελεῖ τὰ μέγιστα τὴν ἀνθρωπότητα, ἀπαλλάττουσα αὐτὴν ἀπὸ φαντασιῶν προξενουσῶν οὐ μόνον τοὺς περὶ φασμάτων μύθους, ἀλλὰ καὶ στυγερωτάτας πράξεις, ὡς ἀπέδειξαν αἱ δίκαι τῶν μαγισσῶν. Πρέπει νὰ χαίρωμεν σήμερον, ὅτι ἡ δεισιδαιμονία χρησιμεύει ἡμῖν μᾶλλον ὡς τέρψις καὶ ψυχαγωγία ἢ ὡς φόβητρον τῶν ἀνθρώπων. Ὅ,τι ἕνεκα ταύτης εἶνε ἐν τῇ ἱστορίᾳ σκοτεινὸν καὶ ἀνεξήγητον σαφηνίζεται καὶ διαλευκάνεται σήμερον ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης, δι' ἧς δυνάμεθα νὰ καταμάθωμεν πλεῖστα συμβάντα ἀξιωμακόμενα καὶ ἀκατάληπτα εἰς τοὺς αὐτόπτας μάρτυρας αὐτῶν καὶ χρονογράφους. Δι' ἣ ἡ ἀλήθεια ἦν σήμερον εὐρίσκομεν, διαχέει τὸ φῶς αὐτῆς μέχρι τῶν παλαιωτάτων χρόνων. Ἄλλ' ἡ νῦν καλουμένη παιδεία δὲν προφυλάσσει πάντοτε ἀπὸ τῆς πλάνης καὶ τῆς ἀκρισίας. Ὅπως πάλαι, οὕτω καὶ σήμερον, ἄνδρες σοφοὶ καὶ δόκιμοι ἢ

πιστεύουσιν ἐτι εἰς τὰς περὶ φασμάτων καὶ δαιμόνων διηγήσεις, ἢ ἰσχυρίζονται, ὅτι τὰ ὑπὲρ τῆ φύσιν φαινόμενα, ἐνδέχεται νὰ ἔχωσιν ὑπόστασιν. Δὲν λέγομεν περὶ τῶν πιστευόντων εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν, ἀλλὰ περὶ τῆς δεισιδαιμονίας, τούτεστι περὶ τῆς πίστεως εἰς ἐκεῖνα τὰ ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ συμβαίνοντα, ἅτινα εἶνε ἐπιδεικτικὰ ἐρεύνης, πίπτουσι δὲ ὑπὸ τὴν ἡμετέραν αἴσθησιν ἐναντίως πρὸς πάντας τοὺς γνωστοὺς νόμους τῆς φύσεως.

Ἡ δεισιδαιμονία ἔβλαψεν ἀείποτε τὴν θεωρητικὴν καὶ τὴν πρακτικὴν ἐνέργειαν τοῦ ἀνθρώπου, διέφθειρε τὴν κρίσιν αὐτοῦ, διέστρεψε τὰ διανοήματα, ἀφήρесе πᾶσαν στερεότητα καὶ ἀσφάλειαν ἐν τῷ βίῳ καὶ ἀντέτεινε τοσοῦτον ἰσχυρὰν ἀντίτασιν πρὸς τοὺς πειραθέντας νὰ ἐκρίζωσῃσιν αὐτὴν, ὥστε δύναται τις νὰ ἰσχυρισθῇ, ὅτι ἡ παιδεία καὶ ἡ μάθησις λαοῦ τινος μετρεῖται δι' οὐ μέτρου οὗτος κατεπάλαισε τὴν δεισιδαιμονίαν. Ἔνιοι λέγουσιν ὅτι τὸ μέτρον τοῦ πολιτισμοῦ εἶνε ἡ διάφορος τέχνη, δι' ἧς ὁ ἀνθρώπος πορίζεται τὸ ἀπαραίτητον πῦρ, διὰ τρίψεως τῶν ξύλων ἢ διὰ τοῦ πυρίτου λίθου καὶ τοῦ χάλυθος ἢ διὰ τῶν ξυλίνων πυρείων· ἐνιοὶ δὲ διατείνονται, ὅτι τὸ μέτρον αὐτοῦ εἶνε ἡ εἰς τὸν χρόνον περιεπτομένη τιμὴ, ἥτις εἶνε τοσοῦτω μᾶλλον μεγάλη, ὅσο μᾶλλον δυνάμεθα νὰ πράξωμεν καὶ νὰ κατορθώσωμεν ἐν αὐτῷ. Ὁ χημικὸς Λεϊβιγ ἐνόμιζεν, ὅτι ἡ χρῆσις τοῦ σάπωνος εἶνε τὸ μέτρον τῆς παιδείσεως λαοῦ τινος· ἀλλ' ὁμως ὑπάρχουσιν ἀνθρώποι, οἵτινες, ἂν καὶ πλύνονται ἀφειδῶς διὰ σάπωνος, εἶνε βεβαπτισμένοι ἐν τῇ ἀμαθείᾳ καὶ τῇ δεισιδαιμονίᾳ. Εἶνε πολὺ προτιμότερον νὰ καθαιρωμεν τὸν νοῦν παντὸς θολεροῦ νέφους καὶ καπνοῦ, πάσης πνιγηρᾶς ἀχλύος, ἥτις ἐπικαλύπτει τὸ φῶς τοῦ λόγου, ἢ ν' ἀποτρίβωμεν τὸν ῥυπον ἀπὸ τοῦ σώματος μόνον δὲ ἢ τῆς φύσεως ἐρευνα δύναται νὰ παράσχῃ ἡμῖν τὴν μεγάλην ταύτην ὠφέλειαν.

Ὅπου δὲν ὑπάρχει ἐπιστημονικὸς νοῦς ἡ φύσις παρίσταται ὡς μυστηριώδης τις δύναμις ἐνώπιον τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις διὰ τῆς φαντασίας ἀποφαίνεται περὶ αὐτῆς αὐθαίρετως καὶ κατὰ τὸ δοκοῦν. Διὰ τοῦτο παρά πᾶσι τοῖς ἀγρίοις λαοῖς εὐρίσκομεν μωροτάτην δεισιδαιμονίαν, ὑπ' ἧς ῥυθμίζεται ἅπας αὐτῶν ὁ βίος. Καὶ αὐταὶ αἱ ιδέαι, ἐφ' αἷς ἐρείδεται ἡ μυθολογία τῶν ἐξημερωμένων λαῶν τῆς ἀρχαιότητος, ἀναφέρονται πολυειδῶς εἰς φυσικὰ συμβάντα. Ὁ μῦθος εἶνε οὐ μόνον ἡ εἰκονικὴ παράστασις φυσικοῦ τινος συμβάντος, ἀλλὰ καὶ οἰονεὶ ἀπόπειρα πρὸς ἐρμηνείαν αὐτοῦ. Παράδειγμα τι δύναται νὰ σαφηνίσῃ τὸν λόγον. Ἐν τῇ Θεογονίᾳ τοῦ Ἡσιόδου ὁ χαλκοῦς ἄκμων πίπτει ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὴν γῆν ἐντὸς ἐννέα ἡμερῶν καὶ ἐννέα νυκτῶν. Εἶνε ἀναντίρρητον, ὅτι ἡ πτώσις ἀερολίθου τινὸς ἐγέννησε τὸν μῦθον

τούτου, ἐν ᾧ αἱ ἐννέα ἡμέραι δηλοῦσι τὸ ἀμέτρητον μῆκος τοῦ οὐρανοῦ. Πόσον ὁμως ὑπερβαίνει τὴν καταμέτρησιν ταύτην τοῦ ἀρχαίου ποιητοῦ ὁ νῦν ἀστρονομικὸς ὑπολογισμὸς, καθ' ὃν τὸ φῶς ἀπλανοῦς τινος ἀστέρος ἀπαιτεῖ δέκα ἔτη καὶ ἐπίκεινα ἵνα περιέλθῃ εἰς ἡμᾶς! Ἡ μάχη τῶν Τιτάνων, οἵτινες ἐπετέθησαν κατὰ τοῦ οὐρανοῦ διὰ λίθων, ἐγεννήθη ἐκ τοῦ θεάματος τῶν πολλαχῶ κειμένων σποράδων πετρῶν· αὐταὶ δὲ κατεκυλίσθησαν σήμερον ὑπὸ τοῦ διαβόλου, εἰς ὃν προσήπτετο ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πᾶν ὅ,τι ἐφαίνετο ἀδύνατον εἰς τὸν ἀνθρώπον! Ἡ ἐπιστήμη ἠδυνήθη νὰ δεῖξῃ, ὅτι ὁ κρύσταλλος, ὁ ἀπὸ τῶν παγετῶν τῶν παλαιωτάτων χρόνων, ἀποσπασθεὶς, γέμων λίθων καὶ ἐπιπλῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἀείποτε παρωθούμενος, ἀπεκόμισε τοὺς ὄγκους τούτους ἐκεῖ ὅπου εὐρίσκομεν αὐτοὺς σήμερον. Ὁ ἀετός εἶνε, ὡς γνωστόν, τὸ σημεῖον τοῦ Διὸς, φέρων εἰς τοὺς ὄνυχας αὐτοῦ τὸν κεραυνόν, πρὸς δὲ εἶναι εἰσέτι τὸ σύμβολον μεγάλων βασιλείων. Γινώσκουμεν, ὅτι ἐν ἀτμοσφαιρᾷ ἰσχυρῶς πεπληρωμένη ἠλεκτρισμοῦ καὶ ἐκρηγνυομένη ἐξερεύγεται ἠλεκτρικὸν φῶς ἐκ τοῦ στόματος καὶ ἐκ τῶν ὀνύχων τῶν πτηνῶν. Τοιαύτη τις παρατήρησις ἐγέννησεν ἀναμφιβόλως τὸν μῦθον τούτου. Ὁ δὲ λόγος περὶ Προμηθεῶς καταβιάσαντος τὸ πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐν κοίλῳ νάρθηκος εὐφλέκτου δηλοῖ εἰκονικῶς, ὅτι ὁ κεραυνὸς ἀνέφλεξε ποτε ξηρὸν δένδρον ὅπως κατὰ τὸν Διόδωρον ὁ βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου Ἡφαίστος ἔλαβε τὸ πῦρ ἐκ τοῦ κεραυνοῦ. Ὡσαύτως τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἐμπροσθεν τῆς Τροίας εἰς τὸν στρατὸν τῶν Ἑλλήνων ῥιπτόμενα θανατηφόρα βέλη εἶναι αἱ φλογεραὶ τοῦ ἡλίου ἀκτῖνες, αἵτινες καὶ τότε, ὡς σήμερον, προὔξενον λοιμὸν, ἴσως δυσεντερίαν. Ἡ πῦρ ἐξερευνομένη Αἴτνα καὶ ὁ τοῦ ἀνθρώπου φόβος ὑποχθόνιος κρότος ἐδήλουν τὸν ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ αὐτοῦ ἐργαζόμενον Ἡφαίστον. Τὸ ἄρμα τοῦ Φαέθοντος ἐπεσέ ποτε ἐπὶ τῶν ὄρεων τῆς Ἰταλίας καὶ κατέκαυσε πάντα. Ὁ Βέλκερ ἐρμηνεύει ἑλληνικὸν τινα μῦθον λέγοντα, ὅτι φλόγες πυρὸς προεπορεύοντο τῶν πλοίων, διὰ τῶν Διοσκουρῶν, οἵτινες ἐφώτιζον αὐτὰ ἐπὶ τῶν ἰσθμῶν. Εἶνε δὲ ἀναντίρρητον, ὅτι ὁ μῦθος περὶ γένους τινὸς γιγάντων ἐγεννήθη ἐκ ψευδῶν παρατηρήσεων. Τὰ ὀρυκτὰ ὅσα τῶν γιγαντιαίων θηρίων τῶν παλαιωτάτων χρόνων ἐν τε τῇ Ἀμερικῇ καὶ τῇ Εὐρώπῃ πάλαι καὶ νῦν ὑπελαμβάνοντο ὡς λείψανα ἀνθρώπων. Τὸ ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἀμερικῇ λεγόμενον πεδίον τῶν γιγάντων (Das Campo del gigantes) ἐπὶ τῆς ὑψηλῆς πεδιάδος τῆς Βογότας ἔλαβε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκ τῶν αὐτόθι εὐρισκόμενων πολυπληθῶν λειψάνων τοῦ μαστόδοντος. Καθ' ὅλου δὲ ἡ περὶ γιγάντων ὑπόθεσις εἶνε ἄτοπος, διότι οἱ ἀνθρώποι τῶν παλαιωτάτων χρόνων ἐν ταῖς πλείσταις τῶν χωρῶν, ἐνθα εὐρίσκονται

λείψανα αὐτῶν, ἦσαν μικρότεροι τῶν σήμερον. Ὡσαύτως δὲ οἱ δράκοντες καὶ τὰ δρακοντοειδῆ θηρία, ἅτινα μνημονεύονται ἐν τοῖς μύθοις, ἔλαβον ἀναμφιβόλως τὴν γένεσιν αὐτῶν ἐκ τῆς παρατηρήσεως καὶ τῆς ψευδοῦς ἐξηγήσεως ὀρυκτῶν σκελετῶν μεγάλων σαυρῶν.

Τις δύναται ν' ἀμφισβητήσῃ, ὅτι αἱ ἐν Καυκάσῳ πηγαὶ τοῦ νάφθα δὲν ἦσαν ἡ αἰτία τῆς παρὰ Πέρσαις λατρείας τοῦ πυρός; Πολλὰ ὡσαύτως θαύματα τῆς Βίβλου ἐξηγοῦνται διὰ νέων παρατηρήσεων. Ἡ βροχὴ τοῦ μάννα τῶν Ἰσραηλιτῶν δηλοῖ τὴν ἀναβλάστησιν ἐδωδιμῶν κρομμύων, ἅτινα ὑπορύσσει ἐκ τοῦ ἐδάφους ἰσχυρὸς ὄμβρος. Ἡ εἰς τὰ θαύματα πίστις οὐδὲν ἄλλο εἶνε πολλάκις ἢ ἡ ἀκαταληψία παραδόξου τινὸς φυσικοῦ φαινομένου. Ὁ ἀπαιδευτος πιστεύει εἰς θαῦμα, ὅπερ ὁ πεπαιδευμένος ἐννοεῖ ὡς φυσικὸν τι συμβάν. Ὅτε ὁ Μωϋσῆς ἐπληξέ τὴν πέτραν κατὰ τὴν Γραφήν ἐτρέψθησε, νομίζομεν, ἀρτεσιανόν τι φρέαρ, διότι οἱ Γάλλοι ὁρῶσαντες ποτε φρέατα ἐν τῇ ἀνατολικῇ Σαχάρᾳ, ἀνεκάλυψαν, ὅτι ἡ τέχνη αὐτῆ ἦτο γνωστὴ εἰς τοὺς Αἰγυπτίους. Ἐν τοῖς μύθοις τῶν βορείων λαῶν διαβοεῖται μεγάλως, ἐν δὲ τοῖς διηγήμασι τῶν Ἀράβων καὶ τῶν Ἰαπώνων ἀπαντᾷ ὡσαύτως γιγαντιαῖόν τι πτηνόν, καλούμενον γούψ, οὔτινας ὄνυχες ἐδεικνύοντό ποτε ἐν πολλαῖς ἐκκλησίαις τῆς Γερμανίας ὡς τι ἀξιωμακόμενον. Τὰ κέρατα τοῦ ὀρυκτοῦ ρινοκέρωτος, ἅτινα εὐρίσκονται ἀπανταχοῦ τῆς Εὐρώπης, ἐνομισθήσαν μεγάλοι ὄνυχες πτηνοῦ ὅμοιοι πρὸς ἐκεῖνα. Οὐδὲν ὁμως μέγα ὄρνεον ὑπῆρξεν ἐν ταῖς χώραις ταύταις ἐπὶ τῶν παλαιωτάτων χρόνων.

[Ἔπεται συνέχεια.]

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΝΤΑ ΧΙΛΙΑΔΩΝ ΔΡΑΧΜΩΝ

Παρέστην χθὲς μάρτυς γεγονότος τινὸς τὸ ὁποῖον μοὶ ἐνεποίησε μεγάλην ἐντύπωσιν. Ἴσως εἰς πολλοὺς φανῇ παράδοξον μᾶλλον ἢ συγκινητικόν· ἴσως μάλιστα θεωρηθῇ καὶ ὡς ἐνέχον ὑπερβολὴν τινα. Τοῦτο δὲν τὸ ἐξετάζω· ἐγὼ συνεικνῆθη ἐξ αὐτοῦ, δὲν προτιθεμαι δὲ νὰ τὸ κρίνω ἀλλ' ἀπλῶς νὰ τὸ ἀφηγηθῶ.

Εἶχον μεταβῆ νὰ διέλθω ἡμέρας τινὰς ἐκτὸς τῶν Παρισίων εἰς τὴν ἐξοχικὴν οἰκίαν ἐνὸς τῶν στενωτέρων φίλων μου. Ἡ οἰκία αὕτη εἶναι θελατικωτάτη περιβαλλομένη ὑπὸ πολλῶν δένδρων φιλοξενούντων ποικίλα καὶ ἠδύλακα πτηνά. Εἰς τὴν τράπεζαν καθήμεθα περὶ τοὺς δεκαπέντε ἢ δεκαεξί, οἱ δὲ συνδαιτυμόνες εἶναι μεγάλοι βιομήχανοι, ἀνώτεροι δικαστικοί, δικηγόροι καὶ καλλιτέχναι. Εἰς τούτους συμπεριλαμβάνεται καὶ οἱ-

κογένειά τις, πολὺ εὐαρεστήσασά με. Ἀποτελεῖται ὑπὸ τοῦ συζύγου, τῆς συζύγου καὶ δεκατριετοῦς ἢ δεκατετραετοῦς παιδός. Ὁ σύζυγος εἶναι δικηγόρος, ὁμιλεῖ κάλλιστα, ὁμιλῶν δὲ δὲν ἀγορεύει ὡς ἐπὶ δικαστηρίῳ. Ἐχει καὶ ἄλλην τινὰ ἀξίαν δι' ἣν τὸν ἐκτιμῶ· ἀγαπᾷ τὴν σύζυγόν του συγχρόνως καὶ μετὰ τὴν φλογερὰν ἀγάπην τοῦ πρώτου συζυγικοῦ μνηός καὶ μετὰ τὴν ἡρεμὸν ἀγάπην δεκαπενταετοῦς συμβιώσεως.

Ἡ σύζυγός του εἶναι ἀξία τῆς ἀγάπης ταύτης. Εἶναι περικαλλεστάτη ἀκόμη, ἔχουσα ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ, τῇ συμπεριφορᾷ, τῷ τρόπῳ τοῦ ὁμιλεῖν φυσικὴν τινὰ ἀπλότητα καὶ μεγαλοπρέπειαν ἀποτελοῦσαν παράδοξον ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἀβροῦν χάριν τῶν ἄλλων νέων γυναικῶν. Ἐνδύεται μετὰ πλείστης καλαισθησίας, ἀλλ' ἡ κομψότης τῆς ἀναβολῆς αὐτῆς λήγει ἀκριβῶς ὅπου ἀρχίζει ἡ φιλαρέσκεια. Δηγεῖται μετὰ πλείστης εὐφροσύνης καὶ ζωηρότητος, ἀλλ' οὐδέποτε παρεκτρέπεται εἰς ἐκφρασίν τινὰ χυδαίαν ἢ ἀστεϊότητα ἀμφίβολον. Ἡ ὄψις αὐτῆς φαίνεται ἡρεμὸς· ἀλλ' εἰς τὸ βάθος τῶν μεγάλων σοδαρῶν τῆς ὀφθαλμῶν, μαντεύεται, φαίνεται δὴν αὐτῆς τῆς συγκινήσεως κατὰλληλον περίστασιν ἀναμένουσα ὅπως ἐκρηγῆ. Εἶναι ἀδύνατον ν' ἀγνοῇ ὅτι εἶναι ὠραία, ἀλλ' οὐδέποτε δεικνύει ὅτι τὸ γνωρίζει, διὰ τοῦτο δ' ἐμπνέει σεβασμὸν.

Ἦρχισεν ἤδη ὁ μετὰ τῆς Γερμανίας πόλεμος τοῦ 1870, οἱ δ' ἄνδρες μεταβαίνουν κατ' ἐκάστην μετὰ μεσημβρίαν εἰς Παρισίους ὅπως μάθωσιν εἰδήσεις, ἃς φέρουσι τὴν ἐσπέραν. Χθὲς περὶ ἕκτην ὥραν ὁ δικηγόρος δὲν ἐπανῆλθε. Τὸν περιμένοντες μέχρι τῆς ἕκτης, μέχρι τῆς ἑβδόμης, ἀλλὰ δὲν ἔρχεται καθήμεθα εἰς τὴν τράπεζαν κατὰ παράκλησιν αὐτῆς τῆς συζύγου του, ἢς τὰ χεῖλη ἐλαφρῶς συσπῶμεν μαρτυροῦσιν ἀνησυχίαν ἣν δὲν δύναται ν' ἀποκρίψῃ ὀλοσχερῶς. Τέλος τὴν ὀγδόην ὥραν, τὴν στιγμὴν κατ' ἣν ἐπίνομεν τὸν καφέν μας εἰς τὸν κήπον ἔρχεται ὁ σύζυγος. Ἦτο συγχρόνως καταβεβλημένος, ὠχρὸς καὶ κατευχαριστημένος.

— Τί τρέχει; τί σοῦ συνέβη; τῷ εἶπεν ἡ σύζυγός του, τρέξασα πρὸς αὐτόν, μετὰ τόνον φωνῆς καταδεικνύοντα πόση στοργὴ ἐκρύπτετο ὑπὸ τὴν ἡρεμὸν ἀξιοπρέπειαν τῆς γυναικὸς ἐκείνης.

— Μὴν ἀνησυχῆτε! μὴν ἀνησυχῆτε!... ἀπεκρίθη, διότι ὅλοι εἴχομεν ἐγερθῆ καὶ τὸν περιεκυκλώσαμεν ὁ μικρὸς υἱὸς του εἶχε λάβει τὴν χεῖρά του καὶ τὴν ἐφίλει. Μὴν ἀνησυχεῖτε. Τίποτε κακὸν δὲν μου συνέβη, τίποτε δυσάρεστον, τούναντίον μάλιστα.

— Τούναντίον! πῶς;

— Ἰδοῦ. Εἰς τὴν μίαν ἐπέρασα ἐμπρός ἀπὸ τὴν Λέσχην· εἰς φίλος μου, εἰς πελάτης μου ἦτο εἰς τὸ παράθυρον ἀναβαίνω ἐπάνω διὰ νὰ μάθω νέα, αἱ εἰδήσεις ἦσαν εὐχάριστοι καὶ ὅλοι ἦσαν

φαιδροί. Ἡ χαρὰ ἐκείνη μ' ἐνούσιασεν. Ἦρχισαν νὰ παίξουν μετὰ παρακαλοῦν, μετὰ πιέζουν νὰ παίξω καὶ ἐγὼ ὑποχωρῶ· ἀλλ' ἄμα ἐκάθησα, τί τύχη ἦτο ἐκείνη, πρωτοφανῆς, τρελλὴ τύχη! ἀδύνατον νὰ φύγω ἀπὸ τὴν θέσιν μου!... κερδίζω! κερδίζω! μετὰ πέντε ὥρας παιγνιδίου εἶχα ἐμπρός μου σαράντα χιλιάδας δραχμᾶς.

— Τί τύχη! φωνάζουν πανταχόθεν τί τύχη!

— Ἐκέρδισες σαράντα χιλιάδες δραχμᾶς, πατέρα; ἀναφωνεῖ ὁ υἱὸς μετὰ χαρᾶς.

Ἐν τῇ συναυλίᾳ ἐκείνῃ τῶν συγχαρητηρίων μόνον τὴν φωνὴν τῆς συζύγου του δὲν ἤκουσα δι' ὅ ἐστράφη νὰ τὴν ἴδω· δάκρυ ἔτρεμεν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς. Λαβοῦσα τότε τῆς χειρὸς τὸν σύζυγόν της·

— Ἐλα νὰ δειπνήσης, τῷ εἶπε, θὰ εἶσαι πολὺ κουρασμένος.

Καὶ ἐξῆλθον ἀμφοτέρω.

Νὰ τὸ ὁμολογήσω; τὸ δάκρυ ἐκείνο μὲ ἀπῆρσε πολὺ. Ὑπέθετον μὲν ὅτι τοιαύτη τύχη ἠδύνατο νὰ καταστήσῃ εὐτυχῆ τὴν γυναῖκα ἐκείνην, ἀλλ' ὄχι καὶ νὰ τὴν κάμῃ νὰ κλαύσῃ, νὰ κλαύσῃ διὰ χρήματα, καὶ χρήματα κερδηθέντα εἰς τὸ χαρτοπαίγνιον! Μοὶ ἐφαίνετο ὅτι οἱ ὀφθαλμοὶ ἐκείνοι δὲν ἦσαν προωρισμένοι διὰ τοιαῦτα δάκρυα.

Ἐξῆλθον τῆς αἰθούσης καὶ μετέβην, περισκεπτος, νὰ καθῆσω εἰς τὸ βάθος τοῦ κήπου, πλησίον μικροῦ βυακίου τρέχοντος διὰ μέσου πυκνῆς συστάδος δένδρων. Ἐκεῖ ἐκάθημην ὄνειροπολῶν ἀπὸ τινων στιγμῶν, ὅτε ἤκουσα ὀπίσω μου κρότον βημάτων, ἔπειτα ἤχον φωνῶν, καὶ διὰ τῶν φύλλων διεκρίνα τὸν δικηγόρον καὶ τὴν σύζυγόν του, ὅτινες ἐκάθησαν ἐπὶ ἐδωλίου εἰς τὴν ἀποχωρίζουσάν με ἀπ' αὐτῶν συστάδα. Συνδιελέγοντο ζωηρῶς καὶ ἐν συγκινήσει.

— Σὲ παρακαλῶ!... μὴ ἐξάπτῃσαι... εἶναι τρέλλα αὐτὸ πού λέγεις, τῷ ἔλεγεν ὁ σύζυγος.

— Πιθανόν, ἀλλὰ δὲν εἶναι δυνατόν ν' ἀλλάξω γνώμην, ἀπήντησεν αὐτῇ.

— Ἐλα νὰ συζητήσωμεν λογικῶς τὸ πρᾶγμα.

— Εἰς μερικὰ πράγματα δὲν ὠρελεῖ ἡ λογικὴ...

— Ὅλος ὁ κόσμος τὸ ἴδιο κάμνει.

— Πιθανόν, ἀλλὰ σὺ δὲν εἶσαι ὡσάν ὄλον τὸν κόσμον. Ἐπὶ τέλους τί θέλεις νὰ σοῦ εἰπῶ; αὐτὸ τὸ πρᾶγμα μετὰ πειράζει!

Καὶ ἤκουσα τὴν φωνὴν τῆς πνιγομένης εἰς δάκρυα.

— Εἰξέυρεις, ἐξηκολούθησε μετὰ συγκινήσεως, ὅτι δὲν εἶμαι φαντασιόπληκτος. Δὲν περιφρονῶ διόλου τὰ χρήματα καὶ ὅταν μοῦ φέρῃς τὴν ἀμοιβὴν τὴν ὁποῖαν λαμβάνεις κατόπιν ἀπὸ μίαν δικὴν τὴν ὁποῖαν ὑπερησπίσθης καλὰ καὶ ἐκέρδισες, τὴν φυλάττω μετὰ χαρᾶν, μετὰ ὑπερησπίσθων. Ἀλλὰ διὰ τί αἰσθάνομαι ἐντροπὴν δι' αὐτὰ τὰ

χρήματα; διὰ τί;... Θέλεις νὰ σοῦ εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν; προσεῖπεν ἐντόνος. Αὐτὰ τὰ χρήματα μοῦ φαίνονται ὡς νὰ τὰ ἐσπετερίσθης!...

Ὁ σύζυγος διεμαρτυρήθη.

— Εἶμαι ὑπερβολικὴ, ἔστι! τὸ παραδέχομαι! Ἀλλὰ δὲν εἰμπορῶ νὰ μὴ συλλογισθῶ ὅτι τὰ χρήματα ταῦτα τὰ ὅποια ἐκέρδισες σὺ τὰ ἔχασεν εἰς ἄλλος· εἰς ἄλλος ὅστις εὐρίσκεται εἰς ἀπελπισίαν αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἐν ᾧ σὺ χαίρεις!... Ἀλλὰ πρὸ πάντων συλλογίσου τὸν υἱόν μας!... τὸν υἱόν μας, ὅστις παρὰ σοῦ ἔλαβεν ἕως τώρα παραδείγματα ἀφιλοκερδείας καὶ τιμῆς, καὶ ὅστις πρὸ ὀλίγου σὲ εἶδε νὰ εἰσέλθῃς ἐδῶ περιχαρῆς διότι ἐκέρδισες εἰς τὸ χαρτοπαίγνιον, καὶ ἤκουσε τοὺς ἄλλους ὅλους νὰ σὲ συγχαίρουν διὰ τὴν τύχην σου! Ποῖαν ἐντύπωσιν θ' ἀφήσῃ εἰς τὴν ψυχὴν του ἡ σκηνὴ αὕτη; Οὕτω λοιπὸν τὸ χειρότερον τῶν ἐλαττωμάτων, ἡ ἀγάπη τοῦ χαρτοπαίγνιου θὰ φυτευθῇ εἰς τὴν καρδίαν σου· καὶ ἀπὸ ποῖον; Ἀπὸ σέ! ναι, ἀπὸ σέ! Πῶς θέλεις νὰ τῷ εἰπῶ καὶ πῶς θέλεις νὰ με πιστεύσῃ ὅτι πρᾶγμα τὸ ὅποῖον ἔκαμες σὺ εἶνε κακόν;... Ὡ! πῶς τὰς μισῶ τὰς κατηραμένας αὐτὰς σαράντα χιλιάδας δραχμῶν.

Ταῦτα εἰποῦσα ἠγέρθη καὶ ἀνεχώρησεν, οὗτος δὲ τὴν παρηκολούθησεν. Ἐγὼ ἔμεινα τεταραγμένος ἐξ ἔσων ἤκουσα, μετ' ὀλίγον δ' ἐπέστρεψα εἰς τὴν αἴθουσαν. Ἦσαν ἤδη καὶ οἱ δύο ἐν αὐτῇ. Ὁ μὲν σύζυγος σύννους καὶ σιγηλός, ἡ δὲ σύζυγος ὠχρὰ, κύπτουσα ἐπὶ τοῦ ἐργοχείρου τῆς. Ἐφθασαν αἱ ἐσπεριναὶ ἐφημερίδες, πλήρεις τῶν πρώτων εἰδήσεων τοῦ πολέμου, ἀναγράφουσαι νέας στρατολογίας, πατριωτικὰ δάνεια, εἰσφορὰς, τὸν σχηματισμὸν φορητῶν νοσοκομείων ἐξ ἐθελοντῶν ἐπικούρων καὶ πάντα ἐν γένει τὰ κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ φρικώδους ἐκείνου πολέμου συμβάντα.

Εἰς τῶν νεωτέρων φίλων μας εἶπεν εἰς τὸν δικηγόρον:

— Τώρα πλέον ὅπου ἐκέρδισατε τὰς σαράντα χιλιάδας ἐλπίζω ὅτι θὰ μᾶς προσφέρετε ἐν λαμπρῶν καὶ πλουσιοπάροχον γεῦμα εἰς τὸ καλλιτερον ξενοδοχεῖον.

— Κ' ἐγὼ ἐλπίζω ὅτι θὰ προσφέρετε ὠραία κοσμήματα εἰς τὴν σύζυγόν σας, εἶπε νεαρὰ τις κυρία.

— Ὡχι, πατέρα, εἶπε τὸ παιδίον, πήγαίνε μας ἔς τὴν Ἑλβετία!...

Ὁ δικηγόρος δὲν ἀπήντησε. Τέλος μετὰ βραχεῖαν σιγὴν, ἀπήντησε ψυχρῶς:

— Ὅχι! ἔκαμα ἄλλην χρῆσιν αὐτῶν τῶν χρημάτων.

— Ποῖαν χρῆσιν;

— Τὰ στέλλω εἰς τὰ φορητὰ νοσοκομεία.

Ἡ σύζυγός του ἀνεπήδησε διὰ μιᾶς καὶ τὸν ἐνηγκαλίσθη. Πάντες ἀπέμειναν ἐκπληκτοί. Τὸ

παιδίον παρετήρει τὸν πατέρα του μὴ ἐννοῦν.

— Σ' ἐκπλήττει αὐτὸ πού ἔκαμα; τῷ εἶπεν ὁ πατὴρ του, ἄκουσε λοιπὸν νὰ σοῦ τὸ ἐξηγήσω.

Ἔως τώρα ποτὲ δὲν ἐξώδευσα ἄλλα χρήματα παρὰ ὅσα ἐκέρδισα μετὰ τὸν κόπον μου. Ἀλλὰ τὰ ἐκ τοῦ χαρτοπαίγνιου χρήματα, εἶναι χρήματα κερδιζόμενα χωρὶς καμμίαν ἀξίαν τοῦ κερδιζόντος καὶ μετὰ πολλὴν λύπην τοῦ χάνοντος. Δὲν τὰ θέλω αὐτὰ τὰ χρήματα.

Κυρία τις ἔκυψεν εἰς τὸ οὖς τῆς παρακαθημένης αὐτῆ καὶ τῇ εἶπε:

— Βάζω στοίχημα ὅτι ἡ γυναῖκά σου τὸν παρεκίνησε νὰ κάμῃ αὐτὴν τὴν ἀνοησίαν.

Αὐτὴ εἶνε ἡ διήγησίς μου. Ἀγνοῶ ποῖαν ἰδέαν θὰ σχηματίσῃ περὶ τῆς γυναικὸς ταύτης ὁ ἀναγνώστης, ἀλλ' εἰξέυρω ὅτι ἐγὼ θὰ ἤμην λίαν εὐτυχῆς ἔχων μητέρα, θυγατέρα, σύζυγον ἢ ἀδελφὴν ὁμοιάζουσαν πρὸς αὐτὴν...

(Ern. Legouvé.)

ΣΤΑΣΙΣ ΕΝ ΛΟΝΔΙΝΩ.

Ἀπαίσια πρὸ τινων ἡμερῶν ὁ τηλεγράφος διεβίβαζεν ἀγγέλματα ἐκ Λονδίνου. Ὁ ἀπειροπληθὴς ἄεργος ὄχλος τῆς μεγαλοπόλεως ἐμαίνετο, συνελθὼν δὲ εἰς συλλαλητήρια, ἐξεχύθη ἔπειτα εἰς τὰς ὁδοὺς, βοῶν, λιθοβολῶν, διαρπάζων καὶ καταστρέφων πρὸ τῶν ὁμμάτων τῆς ἀνισχύρου ἐξουσίας, φοβερὰ καταλείπων ἐξόπισθεν τῆς διαβάσεώς του ἔγνη. Ἡ κυβέρνησις πτωθεῖσα ἐσπευσε νὰ λάβῃ μέτρα καταστολῆς ἀμα καὶ θεραπείας· ἀλλ' οὔτε ἡ καταστολὴ εἶνε εὐχερῆς ἄνευ τῆς χρήσεως βιαίων καὶ ἐπικινδύνων μέτρων, οὐδ' ἡ θεραπεία εὐεπίτευκτος ἐὰν δὲν ἐπέλθῃ ριζικὴ καὶ σαλεύση ἐπομένως ἐκ βάθρων τοὺς ἰσχύοντες κοινωνικοὺς θεσμούς. Τὸ κοινωνικὸν ζήτημα, ὁ φοβερώτατος ἐχθρὸς τοῦ αἵματος, ὑφίσταται διαρκῶς πρὸ πάντων ἐν τῇ ἀχανεῖ μητροπόλει τοῦ ἀπεράντου βρετανικοῦ κράτους, χάρις εἰς τὰς ὑπαρχούσας αὐτῇ ἐξαιρετικὰς συνθήκας τοῦ βίου, χάρις εἰς τὴν κατάφωρον τερατώδη ἀντιθεσιν τοῦ ἀμύθητου μὲν ἀλλ' οὐχὶ μεγάλου πλούτου τῶν ὀλίγων καὶ τῆς ἐσχάτης πενίας τῶν πολλῶν, ἡ παραμικρὰ δὲ ἀφορμὴ προκαλεῖ ὀξυτάτας αὐτοῦ κρίσεις. Φόβος ἄρα ἐστὶ μὴ τὰ πρόσκαιρα μέτρα δὲν ἐπαρκέσωσι, νέα δὲ ὑποτροπὴ συνεπαγάγῃ πολλῶν ὀλεθριώτερα ἀποτελέσματα.

Αἱ στάσεις τοῦ ὄχλου τοῦ Λονδίνου διεκρίθησαν ἀνεκαθεν διὰ τὴν ἀγριότητά των, ὑποδοθηθεῖσι δὲ τὴν γένεσιν καὶ τὴν ἐξάπλωσιν αὐτῶν τὰ ἀγγλικὰ ἔθιμα καὶ αὐτοὶ παραδόξως οἱ ἀγγλικοὶ νόμοι. Ἐν πρώτοις εἶνε γνωστὸν ὅποιος ἀπειροσίου προστασίας ἀπολαύει ἢ ἐλευθερία τοῦ λόγου ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ καὶ πόσον ὀνει καὶ

διστάζει ή εξουσία να καταρύγη εις την χρῆσιν των βιαίων μέτρων προς διάλυσιν ταραχωδών διηγήσεων· ἀπ' ετέρου κατ' ἀρχαιοτάτας διατάξεις ἐν τῷ Ἄστει, τῇ ἀρχαιοτάτῃ δηλαδή πόλει, τῇ καρδίᾳ τῆς παμμεγίστης πρωτευούσης, δὲν ἐπιτρέπεται ή στάθμευσις καὶ ή παρουσία στρατιωτικῆς δυνάμεως ἐμὴ τῇ ῥητῇ προσκλήσει τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς. Ὅθεν εὐνόητον ἀποβαίνει ὅτι οἱ ταραξίαι εὐρίσκουσι καιρὸν νὰ διενεργήσωσιν ἐν πάσῃ ἀνέσει σχεδὸν καὶ νὰ προπαρσκευάσωσι τὴν στάσιν, νὰ προκαλέσωσι συνάθροισιν, νὰ ἐξερεθίσωσι τὸ πλῆθος διὰ καταλλήλων ἀγορεύσεων· ἀφοῦ δὲ τὸ κίνημα λάβῃ τοιαύτας διαστάσεις, τὰ εὐάριθμα ἀστυνομικὰ ὄργανα, τὰ ἐπιτυχῶς ἀγωνιζόμενα ἐν ὁμαλῆς περιστάσει κατὰ τῶν νυκτοκλεπτῶν καὶ τῶν βαλαντιοτόμων, ἀδυνατοῦσι βεβαίως ν' ἀντιταχθῶσι πρὸς τὸν ἀκράτητον χεῖμαρρον τοῦ ὠργισμένου πλήθους.

Μιὰς ἰδίως στάσεως φοβερᾶς μνημονεύει μετὰ φρίκης ή ἱστορία γενομένης περὶ τὸ ἔτος 1775. Ἐδασίλευε τότε Γεώργιος ὁ Γ', γνωστὸς διὰ τὴν μακροτάτην αὐτοῦ βασιλείαν, μονάρχης ἀσθενοῦς χαρακτήρος, ὅστις παθῶν τὰς φρένας διήγε βίον μονήρη, ἀπόροιστος ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων του. Οἱ καιροὶ ἦσαν τότε χαλεποὶ· δεινὴ πενία ἐμάστιζε τὸν λαὸν καὶ ή δυσἀρέσκεια αὐτοῦ κατὰ τῶν ἀναληγῶν κυβερνητῶν του ὀλονὲν ἐκορυφοῦτο. Συνέπεσε τότε θρησκομανῆς τις καὶ παράφορος λόρδος, Γόρδων λεγόμενος, νὰ διακηρύξῃ ὅτι ἐκινδύνευε τὸ θρήσκευμα τῶν διαμαρτυρομένων ἕνεκα τῶν πρὸς τὸν παπισμὸν τάσεων τῆς αὐλῆς. Ἐρκεσεν ὁ σπινθὴρ οὗτος ἵνα μεταδώσῃ τὸ πῦρ. Ἡ πρώτη ἀφορμὴ ἦτο ὁ θρησκευτικὸς ζῆλος, ἀλλ' ὅπως εἰς τὸ νοσοῦν ἐκ πάσης ἄλλης ἀφορμῆς σῶμα ἀναφάνεται τὸ παλαιὸν του ὀργανικὸν πάθημα, οὕτω καὶ τὸ κίνημα δὲν ἐβράδυνε νὰ ἀποκτήσῃ τὸν ἀληθῆ χαρακτήρα. Τὸ ἐμμανὲς πλῆθος κατέκλυσε τὰς ὑδούς· τὰ ἐργαστήρια διηρπάγησαν καὶ μάλιστα τὰ πνευματοπωλεῖα. Τόση δὲ κατανάλωσις, ἀνέξοδος ἐνοεῖται, πνευματωδῶν ποτῶν ἐγένετο παρὰ τῶν στασιαστῶν, ὥστε πολλοὶ ἐξ αὐτῶν εὐρέθησαν νεκροὶ εἰς τὰς ὑδούς.

Ὅπως ἀποκτήσῃ συμμάχους ἰσχυροῦς καὶ πεπειραμένους εἰς τὸ ἔργον τῆς καταστροφῆς ὁ ὄχλος διέρρηξε τὰς θύρας τῆς εἰρκτῆς Newgate, ἐνθα ἐκρατοῦντο φονεῖς, λησταὶ καὶ ἄλλοι κατὰδικοι βαρύπονοι. Τέσσαρες ἄλλαι εἰρκταὶ τῆς πρωτευούσης ἐκυριεύθησαν ἀλληλοδιαδόχως, καὶ οἱ στυγεροὶ αὐτῶν οἰκήτορες ἐξώγκωσαν τὸ ρεῦμα τῶν ἐπιδρομῶν. Αἱ ἀλύσεις τῶν εἰρκτῶν ἀνεσπάσθησαν καὶ ἐσύροντο ἐν θριάμβῳ εἰς τὰς ὑδούς ὑπὸ τοῦ πλήθους, ὁ ἀπαίσιος αὐτῶν κρότος ἐνέπνεε τρόμον εἰς τοὺς φιλησυχούς ἀστούς.

Ἡ στάσις ἐξηπλώθη τρομακτικῶς ἐν ἀκαρεῖ,

ἐνισχυθέντες δὲ καὶ θρασυθέντες οἱ στασιασταὶ προσέβαλον τὸ Νομισματοκοπεῖον, τὴν Τράπεζαν, τὸν Ναύσταθμον, ἀπετόλμησαν δὲ προσβολὴν καὶ κατ' αὐτῶν τῶν ἀνακτόρων. Καὶ τότε ἴσως ὁ ἐν αὐτοῖς ἐγκλειστὸς μονάρχης ἐν ἀξιοθρηνήτῳ διανοητικῇ καταστάσει διατελών, ἀκούων τὰς ἀγρίας κραυγὰς καὶ βλέπων τὴν λάμψιν τῶν πυρκαϊῶν, περιέπεσεν εἰς παντελῆ παραφροσύνην.

Καὶ ὅμως ή ἐντρομος ἐξουσία ἐδίσταζεν εἰσεῖτι νὰ προσφύγῃ εἰς τὴν βίαν! ἀλλὰ μία περίστασις κατενίκησε τοὺς δισταγμούς της. Ὅπως ὁ Νέρων ἄλλοτε διενόηθη χάριν θηριώδους διασκευῆς ν' ἀπολύσῃ αἰφνης κατὰ τοῦ συνηγμένου πλήθους τὰ ἐν τῷ Κίρκῳ θηρία, οὕτω καὶ ὁ σκληρὸς τῶν στασιαστῶν ὄχλος ἐσκέφθη νὰ ἐλευθερώσῃ καὶ ν' ἀπολύσῃ εἰς τοὺς ὑδούς τῆς πρωτευούσης τοὺς καθειργμένους ἐν τῷ Φρενοκομείῳ τῆς Βηθλεὲμ τρισχιλίους παράφρονες. Σημειωτέον ὅτι τότε ἀκόμη δὲν εἶχε γεννηθῆ ὁ Πινέλ, ὁ εἰσαγωγὸν τὸ σύστημα τῆς φιλανθρώπου διαίτης καὶ τῆς ἐπιστημονικῆς νοσηλείας τῶν ταλαιπώρων αὐτῶν πλασμάτων, ἅτινα διητῶντο οἰκτρότατα ἐν ῥυπαραῖς τρώγλαις σιθηροδέσμιοι καὶ ἐξηγριωμένοι. Ὁ ἀποτρόπαιος λοιπὸν σκοπὸς τῶν στασιαστῶν ἦτο νὰ πυρπολήσωσι τὸ Φρενοκομεῖον, ν' ἀπελευθερώσωσι δὲ καὶ νὰ διασπείρῳσιν εἰς τὴν πόλιν τὴν μακινωδῆ ἐκείνην ἀγέλην.

Ὁ φόβος τοῦ φρικαλέου τούτου κινδύνου ἴσχυσε νὰ ἐξεγείρῃ τὴν κυβέρνησιν ἐκ τῆς ἀναληγῆς. Ὁ στρατὸς διετάχθη νὰ ἐκκινήσῃ κατὰ τῶν στασιαστῶν, οἵτινες τὰς ἐπιδρομὰς αὐτῶν ἐξετέλουν συνήθως ἐν ὄρῳ νυκτός. Οἱ ὀλίγοι φανοὶ ἐσβέννυντο, ἀλλὰ τὸ φῶς τῶν ἀντικαθίστατο ὑπὸ τῶν πυρκαϊῶν, ὑπὸ τὴν αἰματηρὰν δὲ αὐτῶν λάμψιν ἐτελοῦντο τὰ φοικώδη τῆς ἀναρχίας καὶ τῆς διαρπαγῆς ὄργια. Ἐν μιᾷ νυκτὶ καὶ μόνη κατὰ τὴν ὄψυτάτην τῆς στάσεως περίοδον ἐπυρπολήθησαν τριάκοντα ἐξ οἰκίαι.

Συναντηθεὶς μετὰ τῶν ἐπαναστατῶν ὁ στρατὸς ἠναγκάσθη τάχιστα νὰ ποιήσῃται χρῆσιν τῶν ὄπλων. Οἱ στρατιῶται ἀφοῦ ἐπυροβόλησαν φονεύσαντες περὶ τοὺς ἑκατόν, ἐπέπεσον διὰ τῆς λόγῃς κατὰ τοῦ πλήθους καὶ φοβερὰ ἐπηκολούθησε σφαγὴ. Ἡ μάχη ὅμως ὑπῆρξε πεισματωδῆς· οἱ στασιασταὶ δὲν ἐνόουν νὰ ἐνδῶσωσιν εὐχερῶς· πολλοὶ ἐξ αὐτῶν εἶχον ὀχυρωθῆ καὶ ἀνθίσταντο λυσσαλέως· διεκρίνοντο ἰδίως διὰ τὸ ἀπεγνωσμένον θάρρος των οἱ ἐξεληθόντες τῶν φυλακῶν κατὰδικοι. Πολλοὶ ἄλλοι ἐξημμένοι ἐκ τῆς ἀφθόνου πόσεως τῶν διαρπαγέντων πνευματωδῶν ποτῶν ἐμάχοντο μετ' ἀνηκούστου τόλμης καὶ θανατηφόρους πληττόμενοι ἐξηκολούθουν ἀκόμη νὰ μάχωνται.

Ἡ τόσον ἐπίμονος ἀντίστασις ἐξηγρίωσε τοὺς στρατιώτας καὶ ή ἐκδικησίς των ὑπερέβη σχεδὸν κατὰ τὴν ὠμότητα καὶ τὴν ἀγριότητα τὸ ἔργον

τῶν στασιαστῶν. Ἐθανάτωνον πάντα συλλαμβανόμενον ἀνευ διακρίσεως φύλου καὶ ἡλικίας. Ἐν τινι πλατείᾳ τοῦ Λονδίνου ἀπηγγονίσθησαν δύο παῖδια ἀνάπηρα· τὸ ἐν ἐξ αὐτῶν ἔφερε ξυλινὴν κνήμην καὶ τὸ ἕτερον χωλὸν κατ' ὀλοκληρίαν μόλις ἠδύνατο νὰ βαδίσῃ διὰ βικητριῶν. Ἀπηγγονίσθησαν ἐπίσης ἐν παιδίον ἑνδεκα ἐτῶν καὶ τέσσαρες γυναῖκες! Ὁ πρωτουργός, ἡ μᾶλλον ὁ δούς τὴν ἀφορμὴν τοῦ κινήματος Γόρδων, συλληφθεὶς καθεῖρθη εἰς τὸν Πύργον τοῦ Λονδίνου. Συνέβη ὅμως καὶ τότε ὅ,τι συμβαίνει συνήθως εἰς παρομοίαις περιπτώσει· οἱ κυρίως ὑποκινηταὶ διέφυγον ἐπιτηδείως τὴν τιμωρίαν, ἐτιμωρήθησαν δὲ οἱ ἄσημοι καὶ ἐξαπατηθέντες ὅπαδοὶ ἴσως δὲ καὶ οἱ ἄθωοι!

Αἱ ὑλικάι ζημίαι ὑπελογίσθη ὅτι ἀνῆλθον εἰς ἑκατὸν πενήτηντα χιλιάδας λιρῶν στερλινῶν. Ἡ δὲ Βουλὴ τῶν Κοινοτήτων ἐνέκρινε διὰ ψηφίσματος τῆς ν' ἀποζημιωθῶσιν οἱ ὑποστάντες ταύτας ἰδιῶται δαπάναις διαφόρων συνοικιῶν τοῦ Λονδίνου καὶ τῆς κομητείας Σαουθονόρκ.

Ἐλέχθη ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶνε τὸ ἀνημερώτατον τῶν θηρίων καὶ αἱ κατὰ καιροὺς παραφοραὶ τοῦ ὄχλου δυστυχῶς ἐπεκύρωσαν τὸν ἀπιστιόδοξον τοῦτον ὄρισμόν. Ἄλλ' ἂς ἐλπίσωμεν ὅτι ὁ πολιτισμὸς τοῦ αἰῶνος καὶ τῶν νεωτέρων ἡθῶν ἡ ἐξημέρωσις δὲν θὰ ἐπιτρέψωσι νὰ ἐπαναληφθῶσι σκηναὶ τόσον ἀπάνθρωποι καὶ βδελυκταὶ ἐν ἡμέραις πολιτικῆς ἢ κοινωνικῆς ἀναστατώσεως.

X.

ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΩΙΟΤΑΡΙΧΩΝ

ἐν Μεσολογίῳ

Σπουδαιοτάτη πασῶν τῶν ἀλιεῶν ἐν τῇ μεγίστῃ λιμνοθαλάσῃ τοῦ Μεσολογίου εἶνε ἡ γινομένη ἀπὸ τῆς 15 Αὐγούστου, ἡμέρας τῆς ἐορτῆς τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, μέχρι τῆς 14 Σεπτεμβρίου, ἐορτῆς τῆς ἀνυψώσεως τοῦ Σταυροῦ. Κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα, ὅπερ οἱ ἀλιεῖς ἐξελέξαντο μεταξύ τῶν δύο ἐκείνων σταθερῶν ἐορτῶν, ἀλιεύεται κυρίως τὸ εἶδος τῶν ἰχθύων τὸ καλούμενον Κέφαλος ὁ γνήσιος, καὶ Λατινιστὶ Mugil chephalus. Ἐκ τῶν ὠθηκῶν τούτου κατασκευάζεται τὸ ψοτάρικρον. Ἐν τῇ λιμνοθαλάσῃ ὀλίγα εἶνε τὰ εἶδη τῶν ἐνδικοιτῶν ἰχθύων, ἡ μεγίστη ὅμως πλειονότης αὐτῶν ἀπαρτίζεται ἐξ ἰχθύων τοῦ γένους τῶν κεφάλων, οὔτινος ἐξ εἶδη συναντῶνται ἐκεῖ, ἔχοντα ἕκαστον οὐ μόνον ἐξωτερικούς χαρακτήρας εὐδιακρίτους ἀλλὰ καὶ ἦθη διάφορα, ἰδίως δὲ ὁ χρόνος τοῦ τόκου τῶν ψῶν δὲν εἶνε τοῖς πᾶσιν ὁ αὐτός. Ὁ χρόνος τῆς ἀλιείας, περὶ ἧς ὁ λόγος, εἶνε ἰδίως ὁ τοῦ τόκου τοῦ εἶδους Κέφαλος ὁ γνήσιος· τότε πάντες σχεδὸν οἱ ἰχθύες τοῦ εἶδους τούτου

ὠθούμενοι ἐκ τοῦ ὀρμερφυτοῦ τῆς διαιωνίσεως τοῦ γένους ἐγκαταλείπουσι τὰ ῥηχὰ τῶν ἀκτῶν ὕδατα καὶ διευθύνονται πρὸς τὸ μέρος τὸ φέρον εἰς τὸ πέλαγος, ἵνα ἐκεῖ τέξωσι, τῶν ἰχθυῶν ἐχόντων ἀνάγκην πρὸς διατήρησιν τῶν ἀφθόνου καὶ καθαροῦ ὕδατος. Τότε ὅμως ἀρχεται καὶ ἡ ἀλιεία ἐξ ἧς ὀλίγοισι μόνον τῶν ἰχθύων διαφεύγουσι, κατορθοῦντες νὰ περαιωθῶσιν εἰς τὸ πέλαγος. Καθ' ὅδον οἱ ἰχθύς συναντῶσι τετράγωνα, ὧν αἱ πλευραὶ περιβάλλονται ὑπὸ κλαματωτῶν καὶ ἐν οἷς μία μόνον εὐρηται εἰσοδος. Οἱ ἰχθύς διευθυνόμενοι ἀεὶ πρὸς τὸ πέλαγος εἰσέρχονται διὰ τῆς θύρας εἰς τὸ τετράγωνον, ὅποθεν ὄμως σπανίως ἐξέρχονται, διότι οἱ ἀλιεῖς καιροφυλακτοῦντες, ἀναγκάζουσιν αὐτοὺς διὰ θορύβων ἄλλους μὲν νὰ ζητήσωσι δι' ἀλμάτων τὴν φυγὴν καὶ ἐμπέσωσιν εἰς τὰ ὀριζοντεῖως καὶ ἄνωθεν τῶν κλαματωτῶν τιθεμένα δίκτυα. ἄλλους δὲ νὰ καταφύγωσιν εἰς τὰς ἐν τῷ μέσῳ τῶν τετραγῶνων προσπραγμένους δέσμας τῶν κλάδων ὄπου, μένουσιν ἀκίνητοῦντες, οὕτω δὲ ὁ ἀλιεὺς διὰ τοῦ κάμακος καμακίση καὶ συλλάβῃ τούτους. Κατὰ τὴν ἀλιείαν ταύτην, ἧς τὰ περιγραφέντα καλάμινα ἐργαλεῖα καλοῦνται Τζένια, ἀλίσκονται μόνον αἱ θήλειαι, ὀνομαζόμεναι Μπάφες, τῶν ἀρρένων, φερόντων τὸ ὄνομα Στειράδια, ἀριεμένων ἐλευθέρων. Μεγίστη δ' εἶνε ἡ ἐπιτηδειότης τῶν καμακιστῶν κατορθοῦντων νὰ πλήττωσι τοὺς ἰχθύς πάντας κατὰ τὴν κεφαλὴν, καὶ οὕτω μὴ καταξέσχίζωσι διὰ τῶν ἀγκίστρων τοῦ κάμακος τὴν λεπτὴν τῶν ὠθηκῶν μεμβράνην τὴν ἐνεχούσαν τὰ ψά. Τὸ ψοτάρικρον οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ αἱ ὠθηκαὶ τῶν ἰχθύων καταστᾶσαι γόνιμοι πλήρεις ψῶν ἐτοίμων εἰς τόκου. Μετὰ τὴν ἐξαγωγὴν τοῦ ἰχθύος ἐκ τοῦ ὕδατος, ἐνῶ ἀκόμη οὗτος σπαίρει σχίζουσι τὴν κοιλίαν του καὶ ἐξάγουσιν ἄκεραίας καὶ ὀλοκληρούς τὰς ὠθηκὰς, προσέχοντες ἵνα μὴ τὴν ἐλαχίστην ἐπιφέρωσιν ἀμυγὴν ἐπὶ τῆς μεμβράνης. Τὰς ὠθηκὰς θέτουσι μετὰ τοῦτο ἐπὶ τέσσαρας ὥρας ἐν τῷ ἄλατι, κατόπιν τὰς πλύνουσι καλῶς, καὶ ἀφοῦ τὰς πύσωσι μεταξύ δύο σανίδων, ὅπως λάβωσι τὸ σχῆμα ὅπερ συνήθως ἔχουσι ἐν τῷ ἐμπορίῳ, ἐκθέτουσι εἰς τὸν ἥλιον ἐπὶ 4—8 ἡμέρας. Ὅταν ἀποξηρανθῶσι πωλοῦνται ἀμέσως, ὅπως δ' ἐπὶ μακρὸν τὰς διατηρήσωσιν ἐμβάπτουσιν ἐντὸς κιτρίνου κηροῦ τετηγμένου ἐπὶ στιγμὴν, καὶ οὕτω περιβάλλονται ὑπὸ ἐξωτερικοῦ λεπτοῦ στρώματος ἐμποδίζοντος τὴν γένεσιν εὐρώτος.

Εἰς πώλησιν προσφέρονται δύο ποιότητες ψοταρίων κεφάλων, ἐξ ὧν ἡ μία εὐθηνότερα. Πολλὰκις οἱ ἀλιεῖς ἀντὶ ν' ἀφαιρέσωσι μόνας τὰς ὠθηκὰς, ἐξάγουσι ταύτας μετὰ τεμαχίου σαρκὸς τοῦ ἰχθύος ἐφ' οὗ αὐταὶ εἶνε προσκεκολλημέναι· οὕτως εἰς τὸν ἀγοραστὴν σὺν τῷ ψοταρίῳ πωλεῖται καὶ τεμάχιον σαρκὸς παντελῶς ἀχρηστον.

ἄπερ πρέπει ν' ἀπορρίψῃ ὅταν θελήσῃ νὰ γευθῆ τοῦ φωταρίχου. Ἐν τῇ καλῇ ποιότητι αἱ ψοθῆ- και φέρονται μόναι καὶ ἀπηλλαγμένοι ἄλλων στοιχείων.

Περὶ τὸν ὀκτώβριον ἐκ τῶν ψοθηκῶν τῶν λα- βράκιων, ἐπίσης κατασκευάζεται φωτάριχον, γνω- στὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα βεροῦδι, διακρινόμενον ἐκ τοῦ σχήματος αὐτοῦ, ἐπειδὴ αἱ ψοθῆκαι τῶν λα- βράκιων εἶνε μικραῖ.

Ἐκ τῶν φωταρίχων πλείστοι προτιμῶσι τὰ προερχόμενα ἐκ τῶν ἰχθύων τῆς λιμνοθαλάσσης τῆς Λογαροῦς τῆς κειμένης ἐν τῷ Ἀμβρακικῷ κόλπῳ νοτιοδυτικῶς τῆς Ἄρτης, κυρίως δὲ δια- κρίνονται τὰ φωτάριχα ἐκεῖνα ἐκ τοῦ μεγέθους αὐτῶν.

Ἡ ἐτήσια παραγωγή τοῦ προϊόντος τούτου ἐν Μεσολογίῳ δὲν ὑπερβαίνει τὰς 800 ὀκάδας, ἐξ οὗ ἐξηγεῖται καὶ ἡ μεγάλη αὐτοῦ τιμῆ.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΧΡ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΑΝΗΣ

Ἡ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

παρὰ τοῖς ζῴοις.

Ὅπως γένος ζῴων οἰονδήποτε διατηρηθῆ, ἀ- ναγκαιότατον εἶναι πρωτίστως νὰ γεννᾷ ἔκγονα καὶ νὰ ἐπιζῆ ἐπαρκῆς ἀριθμὸς τούτων. Κατὰ γε- νικὸν δὲ κανόνα ὅσα ἀτελέστερον εἶναι τὸ ζῴον καὶ ὅσα ὀλιγώτερον μεριμνᾷ περὶ τῶν ἐγγόνων, τόσα ταῦτα εἶναι πολυπληθέστερα. Διὰ τοῦτο εἰς πολλὰ εἶδη ἰχθύων ἡ θήλεια τίκτει ἑκατο- στάς χιλιάδων ψῶν, οὐδαμῶς περὶ τῆς τύχης τούτων φροντίζουσα. Ἐκ δὲ τῶν οὕτως ἀπροφυ- λάκτων ἐκτεθειμένων σπερμάτων τὰ πλείεστα ἀ- πόλλυνται, ἀλλὰ σώζεται καὶ ἀριθμὸς αὐτῶν ἰ- κανὸς πρὸς διατήρησιν τοῦ εἶδους. Παρὰ τοῖς ζῴοις τούτοις δὲν ὑφίσταται οἰκογένεια, οὐδ' ἐν ἀτελεστάτῃ μορφῇ. Μόλις δ' ἀναφαίνεται εἰς τινα εἶδη τῆς ἡμοσταξίας τῶν ἑρπετῶν. Οὕτως αἱ θήλειαι εἰδῶν τινῶν κροκοδείλων δεικνύουσι πως μεριμνᾶν τινα περὶ τῶν ψῶν αὐτῶν προ- παθοῦσι νὰ τὰ ἀποκρύψωσι καὶ τὰ ἐκ τούτων ἐκ- κολαπτόμενα νεογνὰ φέρουσιν ἐνίοτε αἱ ἴδιαι εἰς τὸ ὕδωρ. Ἡ θήλειαι εἶδους τινὸς κροκοδείλων ἐν τῷ ποταμῷ Γουαγιακουίλ, ἀφ' οὗ ἀποκρύψῃ τὰ ψᾶ ἐν τῇ ἄμμῳ, ἐπανέρχεται κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἐκκολάψεως, θραύει μετὰ προσοχῆς τὰ κε- λύφη καὶ λαμβάνουσα ἐπὶ τῶν νώτων τὰ νεογνὰ φέρει αὐτὰ εἰς τὸν ποταμὸν. Ὁ ἄρρην παρακο- λουθεῖ αὐτῇ, ἀλλὰ πρὸς σκοπὸν παντελῶς διά- φρον, ἥτοι ὅπως καταβροχθίσῃ ὅσα πέσωσι καθ' ὁδόν. Διότι εἰς τὰ πλείεστα τῶν ζῴων τὸ αἰσθη- μα τῆς μερίμνης ὑπὲρ τῶν ἐγγόνων ἐξεγείρεται τὸ πρῶτον παρὰ τῆ μητρί.

Εἰς πολλὰ ὅμως εἶδη πτηνῶν αἰσθάνεται ἐ- πίσης καὶ ὁ ἄρρην κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον στοργὴν πρὸς τοὺς νεοσσούς, ὡς ἡ θήλειαι, πρὸ

πάντων εἰς τὰ γένη τῶν μονογάμων, ἅτινα ζῶσιν οἰκογενειακὸν βίον, ἀλλὰ προσκαίρως διότι συνή- θως παρὰ πᾶσι τοῖς ζῴοις ἢ πρὸς τὰ ἔκγονα στοργῇ, καὶ αὐτῶν τῶν μητέρων, ὀλοτελῶς ἐκ- λείπει ὅταν περατωθῆ ἡ ἀνατροφή αὐτῶν.

Ἐν δὲ τοῖς θηλαστικοῖς ἡ ἀνατροφή τῶν νεο- γνῶν ἀπαιτεῖ χρόνον μακρότερον, καὶ ταύτης ἐπιμελεῖται πρὸ πάντων ἡ θήλειαι, ἥτις ἐνίοτε ἀ- ναγκάζεται νὰ προσφυλάξῃ ταῦτα ἀπὸ τῆς ἀγριό- τητος τοῦ ἄρρενος. Παρὰ τοῖς πλείστοις δὲ τῶν σπονδυλωτῶν, καὶ αὐτῶν τῶν ἐντέλεστάτων, ἡ πατρικὴ φιλοστοργία εἶναι σπανία ἢ ἐλαχίστη, ἡ δὲ τῶν ἐγγόνων ἀγάπη πρὸς τοὺς γεννήτορας εἶναι σχεδὸν ἄγνωστος· μνημονεύονται ὅμως καὶ παραδείγματα νίκης φιλοστοργίας, παρατηρη- θέντα εἰς ἐν τῶν τελειοτάτων εἰδῶν, τὸν ἐλέφαν- τα· διότι ὤφθησαν ἐλεφαντίσκια θωπεύοντα καὶ ὑπερασπίζοντα τὴν μητέρα, φονευθεῖσαν ὑπὸ θη- ρευτῶν.

Οἱ μεγάλοι πίθηκοι, ἰδίως οἱ κιμπανζῆ, ζῶσιν οἰκογενειακὸν βίον, ἀτελέστατον ὅμως. Οἱ γεννή- τορες καὶ τὰ ἔκγονα βιοῦσιν ἐν κοινῶνι ἐπὶ βρα- χύν ἢ μακρὸν χρόνον, κατὰ τὰς περιστάσεις· συ- νήθως ἡ ἀγέλη ὑποτάσσεται εἰς ἄρρην ἐνηθόν, διατηροῦντα τὴν ἀρχὴν ἐν ὅσῳ εἶναι ἰσχυρός, καὶ ἐν ὅσῳ οἱ νεώτεροι δὲν πειρῶνται νὰ ἀπαλλαγῶ- σι τῆς ἐξουσίας του, ἐγκαταλείποντες ἢ φονεύ- οντες αὐτόν.

Συνηθέστερον ὅμως ἡ θήλειαι τῶν θηλαστικῶν καθίσταται τὸ κέντρον τῆς ζωικῆς οἰκογενείας καὶ παρ' αὐτῇ συναθροίζονται τὰ νεογνὰ. Ὅσα- κίς δὲ παραμένῃ ἐν τῇ οἰκογενίᾳ καὶ ὁ ἄρρην, πράττει τοῦτο ἐκ στοργῆς πρὸς τὴν θήλειαν μᾶλ- λον ἢ πρὸς τὰ ἔκγονα. Ἡ μητρικὴ ἐξουσία, ἥτις εἶναι τὸ ἰσχυρὸν κοινωνικὸν δόγμα ἐν ταῖς ἥμισυ ἀνεπτυγμέναις ἀνθρωπίναις φυλαῖς, εὐρηται ἐν σπέρματι ἐν τῷ γένει τῶν ζῴων.

Ἄλλ' ὁ οἰκογενειακὸς βίος δὲν εἶναι ἀναγκαῖος εἰς τὰ ζῴα. Τὸ κυριώτατον παρ' αὐτοῖς εἶναι οὐχὶ ἡ συμβίωσις ἀλλ' ἡ ἀνατροφή τῶν νεογνῶν. Διὰ τοῦτο ἐν ταῖς πολυπλόκοις κοινωνίαις τῶν ζῴων, οἷα ἡ τῶν μυρμηκῶν, ἥτις εἶναι τελειο- τέρα πολλῶν ἀνθρωπίνων κοινωνιῶν, οἰκογένεια δὲν ὑφίσταται. Ἡ τῶν νεογνῶν ἀνατροφή εἶναι ἔργον ἰδίου γένους μυρμηκῶν, οἱ δὲ γεννήτορες οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον μεριμνῶσι περὶ τῶν ἐγγόνων.

[Ch. Letourneau.]

Ἀδύνατον μᾶς εἶναι νὰ γνωρίσωμεν ἀνδρὸς ψυχὴν καὶ φρένα, πρὶν αὐτὸς φανῆ τοὺς νόμους ἐφαρμοζῶν καὶ ἀρχὴν ἀσκῶν. Ἐγὼ ἀνίσως κυβερνήτης πόλεως δὲν ἐπιμέν' εἰς τὰς ἀρίστας τῶν βουλῶν, ἀλλ' ὑπὸ φόβου κλείω χεῖλη ἀφωνα, καὶ νῦν καὶ πάλα τὸν κηρύττω κάκιστον. Καὶ ἂν τις φίλον ἔχῃ, τῆς πατρίδος του ἀνώτερον, ἐκεῖνον οὐδὲ λέγω κἄν.

(Σοφοκλῆς).

Ἡ ΓΡΑΪΑ

(Ὅνειρον).

Ἐβάδιζον μόνος ἐπὶ εὐρείας πεδιάδος. Αἴφνης μοι ἐφάνη ὅτι ὀπισθεν ἤκουσα βήματα ἐλαφρὰ καὶ λαθραῖα. Ἀνθρωπὸς τις παρηκολούθει τὰ ἴ- χνη μου μετὰ προσφυλάξεως.

Ἐστράφην καὶ εἶδον ρικνὸν γραῖδιον εἰς φαῖά βᾶκη τετυλιγμένον. Μόνον τὸ πρόσωπον αὐτοῦ διεκρίνετο διὰ τῶν βρακῶν του, στυγνὸν πρόσω- πον, ῥισσόν, νωδόν, εἰς ἀγκυλωτὴν ἀπολήγον ῥίνα.

Ἐπλησίασα εἰς τὴν γραῖαν:

— Ποία εἶσαι; τί θέλεις; εἶσαι ἐπαίτις; ζητεῖς ἐλεημοσύνην;

Ἡ γραῖα δὲν ἀπεκρίθη. Ἐκυψα πρὸς αὐτὴν καὶ παρετήρησα ὅτι οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς ἐσκέπον- το ὑπὸ μεμβράνης ὑπολευκοῦ ἡμοῖας τῆ πτηνῶν τινῶν, ἅτινα προσφυλάσσονται δι' αὐτῆς ὑπὸ τοῦ ἐντόνου τοῦ ἡλίου φωτός.

Ἄλλ' ἡ μεμβράνη τῆς γραΐας ἔμενον ἀκίνη- τος, δὲν ἀπεκάλυπτε τὰς κόρας τῶν ὀφθαλμῶν τῆς· συνεπέρανα λοιπὸν ὅτι ἦτο τυφλή.

— Θέλεις ἐλεημοσύνην; ἐπανέλαθον. Διατί με παρακολουθεῖς;

Ἡ γραῖα οὐδὲ τώρα ἀπεκρίθη ἀλλ' ἐρρικνώθη περισσότερον.

Ἀφήσας αὐτὴν ἐξηκολούθησα τὴν πορείαν μου.

Ἄλλὰ καὶ πάλιν ἀκούω ὀπίσω μου τὰ ἐλα- φρὰ, ἔρρυθμα καὶ λαθραῖα βήματα.

— Πάλιν αὐτὴ ἡ γυναῖκα! εἶπον κατ' ἐμαυτόν.

Διατί με ἀκολουθεῖ τόσον συντόμως;

Ἄλλὰ μετ' ὀλίγον προσεῖπον:

— Ὡς φαίνεται ἐπειδὴ εἶνε τυφλή, ἔχασε τὸν δρόμον τῆς καὶ παρακολουθεῖ διὰ τῆς ἀ- κοῆς τὰ βήματά μου διὰ νὰ φθάσῃ κατόπιν μου εἰς κατακλιμένον τι μέρος. Τοῦτο εἶνε!

Ἄλλ' ἀνησυχία παράδοξος κατέλαβε κατὰ μικρὸν τὸ πνεῦμά μου. Μοι ἐφάνη ὅτι ἡ γραῖα δὲν με παρηκολούθει μόνον ἀλλὰ καὶ με διηύ- θυνε, με ὡθεῖ ὅτε μὲν δεξιὰ, ὅτε δ' ἀριστερὰ καὶ ὅτι ὑπήκουον εἰς αὐτὴν ἀκουσίως.

Ἐξηκολούθησα ἐν τούτοις βαδίζων, ἀλλ' αἴ- φνης πρὸ τῆς ὁδοῦ μου διακρίνω πρᾶγμα τι μαυ- ρίζον, ὡς βαθὺς λάκκος ἐν τῷ χώματι· εἶναι ὁ τάφος!

Ἡ ἐξῆς ἰδέα διήλθε τὸ πνεῦμά μου ὡς ἀ- στραπή: Αὐτοῦ με ὡθεῖ!

Στρέφομαι βιαίως. Ἡ γραῖα ἦτο ἐκεῖ, ἐνώπιόν μου καὶ ἐβλεπε! Με παρετήρει διὰ μεγάλων ὀ- φθαλμῶν κακεντρέχων καὶ ἀπειλητικῶν, δι' ὀ- φθαλμῶν ἀρπακτικοῦ ὄρνέου. Κύπτω πρὸς τὸ πρό- σωπόν τῆς, πρὸς τοὺς ὀφθαλμούς τῆς. Καὶ πάλιν τὴν αὐτὴν θαμβὴν βλέπω μεμβράναν, τὸ αὐτὸ τυφλὸν πρόσωπον.

— Ἀχ!, διελογίσθην, αὐτὴ ἡ γραῖα εἶνε ἡ

εἰμαρμένη μου, ἡ εἰμαρμένη, ἣν οὐδεὶς τῶν ἀν- θρώπων δύναται νὰ διαφύγῃ!... Ἄλλ' ὄχι, ὄχι, τί ἀνανδρία! πρέπει τοῦλάχιστον ν' ἀντιπα- λαίσω!..

Καὶ ἐτράπην ἐπ' ἄλλην διεύθυνσιν.

Ἐβάδιζα ταχέως... Ἄλλ' ἀκούω, καὶ πάλιν κατόπιν μου ἐλαφρὰ βήματα... ἐγγύς... ἐγγύ- τατα καὶ ἐνώπιόν μου, εἰς τὸ ἄκρον τῆς ὁδοῦ, χαίνει πάλιν ὁ μέλας λάκκος.

Στρέφομαι καὶ αὐθις ἀλλαχόσε... Ἄλλ' ὀπί- σω μου ἐνδεδεχῶς ὁ αὐτὸς λαθραῖος θρούς, ἐνώ- πιόν μου ἡ αὐτὴ φοβερὰ κηλὶς...

Ἄ! Ματαίως κάμνω περιδρομὰς ὡς ὀλαγῶς πρὸ τῶν θηρευτικῶν κυνῶν...

Ἐνδεδεχῶς, ἐνδεδεχῶς, τὸ αὐτὸ ἀκούω. τὸ αὐ- τὸ βλέπω!

— Περὶμένει! εἶπον κατ' ἐμαυτόν. Θὰ σε ἀ- πατήσω, δὲν θὰ ὑπάγω πουθενά!

Καὶ κἀθημαι χαμαί.

Ἡ γραῖα εἶναι ὀπισθεν μου, δύο βήματα μα- κρὰν μου· δὲν τὴν ἀκούω, ἀλλ' αἰσθάνομαι ὅτι εἶναι παρῶσα.

Καὶ αἴφνης τί βλέπω; Ἡ κηλὶς ἐκεῖνη ἡ μαυρίζουσα ἐνώπιόν μου ὀλισθαίνει, ἔρπει προχω- ρεῖ, προσεγγίζει!..

Θεέ μου! Στρέφομαι, παρατηρῶ. Ἡ γραῖα ἀτενίζει ἐπ' ἐμὲ τοὺς δύο ὀφθαλμούς τῆς καὶ κακεντρέχες μειδιάμα συστρέφει τὸ νωδὸν στό- μά τῆς, ὡς νὰ μοι ἔλεγε:

— Δὲν θὰ διαφύγῃς!

[Τουργένιεφ]

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ὁ διευθυντὴς τοῦ ἐν Κοπενάγῃ καταστήματος τῶν κωφαλῶν κ. Μάλλιγκ Χάντεν ἐδημοσίευσεν ἐπ' ἐ- σχάτων περιεργότατα πορίσματα τῶν παρατηρήσεών του περὶ τῆς αὐξήσεως τοῦ ἀναστήματος καὶ τοῦ ὄγ- κου τῶν παιδῶν. Ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐξύγιζε τετρακίς τῆς ἡμέρας καὶ καθ' ἐκάστην κατεμέτρει τοὺς ἐν τῷ καταστήματι ἐκεῖνῳ τρεφομένους παῖδας, 130 τὸν ἀ- ριθμὸν ὄντας. Ἐκ τῆς μελέτης δὲ τῶν σημειώσεων αὐ- τοῦ καὶ τῆς ἀντιπαραβολῆς πρὸς ἄλλας παρατηρήσεις συνήγαγε τὰ ἐπόμενα πορίσματα.

Ἡ αὐξήσις τοῦ τε ἀναστήματος καὶ τοῦ ὄγκου τῶν παιδῶν οὔτε βαθμιαία εἶναι, οὔτε συνεχῆς. Ἄλλὰ γί- νεται ἐν τρισὶ χρονικαῖς περιόδοις κατ' ἔτος, περιόδοις περιλαμβανούσαις ἑτέρας τριάκοντα παραλλαγᾶς, ἥττονος σημασίας καὶ μὴ ὑποκειμένης εἰς τοὺς αὐτοὺς κανόνους. Εἶναι δὲ διάφοροι αἱ τρεῖς περίοδοι, καθ' ἃς αὐξάνει τὸ ἀνάστημα, τῶν περιόδων καθ' ἃς αὐ- ξάνει ὁ ὄγκος τοῦ σώματος. Ἐκάτερα δὲ διαιροῦν- ται εἰς περιόδον τῆς μεγίστης ἀναπτύξεως, εἰς περίο- δον τῆς στάσεως ἢ τῆς ἰσορροπίας καὶ εἰς περιόδον τῆς ἐλαχίστης ἀναπτύξεως.

Ἡ περίοδος τῆς μεγίστης αὐξήσεως τοῦ ὄγκου τοῦ σώματος διαρκεῖ ἀπὸ τοῦ μηνὸς Αὐγούστου μέχρι τοῦ

Σεπτεμβρίου ἢ τῆς στάσεως ἀπὸ τοῦ Δεκεμβρίου μέχρι τῶν μέσων τοῦ Ἀπριλίου. Ἡ αὔξησις τοῦ ἀναστήματος ποικίλλει ὡσαύτως, ἀλλὰ κατὰ τάξιν διάφορον. Ἡ περίοδος τῆς ἐλαχίστης ἀναπτύξεως τοῦ ὄγκου ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν περίοδον τῆς μεγίστης ἀναπτύξεως τοῦ ἀναστήματος. Κατὰ τὸν μῆνα Σεπτέμβριον ἡ αὔξησις τοῦ ἀναστήματος εἶναι κατὰ τέσσαρα πέμπτα ὀλιγωτέρα τῆς γινομένης κατὰ τὸν μῆνα Ἰούλιον. Ἐν ἄλλοις λόγοις τὸ σῶμα τῶν παιδῶν αὐξάνει τὸ φθινόπωρον κατ' ὄγκον καὶ βάρος· κατὰ τὴν χρόνον ἐκεῖνον ἐπέρχεται στάσις τῆς αὔξεσως τοῦ ἀναστήματος ὅταν δ' ἔλθῃ ἡ περίοδος τῆς αὔξεσως τούτου, ἡ αὔξησις τοῦ ὄγκου μένει στάσιμος.

Ὅθεν τὸ ἀνθρώπινον σῶμα, ἂν αἱ παρατηρήσεις τοῦ Δανου ἀνθρωπολόγου εἶναι ἀκριβεῖς, ἀκολουθεῖ τὴν αὐτὴν καὶ τὰ φυτὰ τάξιν τῆς ἀναπτύξεως. Ἐπεκτείνας οὗτος τὰς παρατηρήσεις του καὶ εἰς τὰ ἐν τῷ κήπῳ τοῦ καταστήματος δένδρα, τὰ ὅποια καθ' ἑκάστην κατεμέτρει, ἐπίσθη ὅτι καὶ τὰ φυτὰ ἐν μιᾷ περιόδῳ αὐξάνουσι καθ' ὕψος, ἐν ἑτέρῳ δὲ κατὰ πλάτος, αὐξομένης τῆς περιφερείας τοῦ κορμοῦ αὐτῶν. Ἄλλ' αἱ περιόδοι αὗται δὲν ἀντιστοιχοῦσι πρὸς τὰς περιόδους τῆς αὔξεσως τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος. Κατὰ τοὺς μῆνας Ἀπριλίον καὶ Μάιον ὅλη ἡ δύναμις τοῦ δένδρου καταναλίσκεται εἰς ἐπέκτασιν τῶν κλάδων καὶ τῆς κορυφῆς τοῦ κορμοῦ, τὸ δὲ πάχος αὐτοῦ μένει στάσιμον ἄλλ' ἀπὸ τοῦ Ἰουνίου μέχρι τῶν μέσων τοῦ Ἰουλίου αὐξάνει τὸ πλάτος τοῦ κορμοῦ· μετὰ ταῦτα δ' ἐπέρχεται ἡ περίοδος τῆς ἀδρανείας ἢ νάρκης.

Τεραστία εἶναι ἡ κατὰ τοὺς χρόνους ἡμῶν κατανάλωσις γραφικῶν εἰδῶν. Κατ' ἔτος κατασκευάζονται ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ μεταλλικαὶ γραφεῖδες (πέννα) ἀξίας εἴκοσιν ἑκατομμυρίων δραχμῶν ἴσην ἀξίαν ἔχουσι καὶ τὰ κατ' ἔτος χυνόμενα τυπογραφικὰ στοιχεῖα. Μολυβδοκίνδυλα κατασκευάζονται περὶ τὰ 200 ἑκατομμύρια. Χάρτου δὲ μόνῃ ἡ Εὐρώπη παράγει ἐν ἑκατομμύριον τόννων κατ' ἔτος.

Ὡς πρῶται ὕλει πρὸς κατασκευὴν τοῦ χάρτου χρησιμεύουσι τὰ ῥάκη (ὧν ἡ πρῶτος ὁμῶς δὲν ἐπαρκεῖ, διότι μόνον 800,000 τόννων συνάγονται κατ' ἔτος ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ), ὁ παλαιὸς χάρτης, ξύλον καὶ διὰ τὰς ἀρίστης ποιότητος φυτὸν τι τῆς Ἀλγερίας, καλούμενον Ἄλφα. Ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀμερικῇ δαπανῶνται 500 ἑκατομμύρια πρὸς προμήθειαν τῶν πρώτων ὑλῶν. ὧν 350 ἑκατ. πρὸς ἀγορὰν ῥάκων, 20 πρὸς ἀγορὰν ἀγύρων καὶ ξύλου καὶ 100 πρὸς ἀγορὰν ἄλλων καὶ παλαιῦ χάρτου. Προστιθεμένων δ' εἰς ταῦτα τῆς δαπάνης διὰ τὴν καύσιμον ὕλην καὶ τὰς χημικὰς ὕλας, τῶν τόκων τῶν καταβληθέντων κεφαλαίων πρὸς οἰκοδομὴν τῶν ἐργοστασίων, εὐρίσκομεν ὅτι δαπανᾶται ἐν δισεκατομμύριον περίπου δραχμῶν πρὸς κατασκευὴν 1500000 τόννων χάρτου. Ἐκ τοῦ ἐν ὅλῳ τῇ γῆ κατασκευαζομένου χάρτου 1200000 τόννων χρησιμεύουσι πρὸς γραφὴν, 80000 τόννων πρὸς τύπωσιν βιβλίων, 300000 τόννων πρὸς τύπωσιν ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν συγγραμμάτων, καὶ 120000 τόννων χρησιμεύουσι εἰς κατασκευὴν καταστήγων καὶ εἰς ἄλλας ἀνάγκας τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας. Ἄν εἰς ταῦτα προστεθῶσι τὸ σιγαρόχαρτον, τὸ ναστόχαρτον, τὸ στυπῆχαρτον, ὁ χρωμα-

τιστὸς χάρτης, ὁ μεταξωτὸς χάρτης κλπ. κλπ. πρὸς δὲ καὶ 1500 ἑκατομμύρια δραχμῶν ἀπαιτούμενα πρὸς κίνησιν τῶν ἐργοστασίων, πρὸς ἐργασίαν, πρὸς μεταφορὰν κλπ. ὑπολογίζεται ὅτι ἡ βιομηχανία ἐκ πρώτων ὑλῶν οἶκι τὸ ἄχυρον, τὸ ξύλον, τὰ πριονίδια, τὰ ῥάκη κατασκευάζει κατ' ἔτος προϊόντα ἀξίας 6000 ἑκατομμυρίων δραχμῶν.

Ἐν Κάννιας τῆς μεσημβρινῆς Γαλλίας διακρίβουσι κατὰ τὸν χειμῶνα διὰ τὸ εὐκρατον καὶ θερπνὸν κλίμα τῆς πόλεως τούτης παμπληθεῖς ξένοι, μάλιστα δ' Ἄγγλοι πλοῦσιοι. Οἱ τελευταῖοι οὗτοι ἀποτελοῦσι σχεδὸν χωριστὴν κοινωνίαν, δυσπρόσιτοι ὄντες καὶ δυσκόλως ἀποδεχόμενοι προσκλήσεις εἰς συναναστροφάς, πολὺ δὲ δυσκολώτερον προσκαλοῦντες αὐτοί. Ἀμερικανὸς τις πρῶην ἀνθρακοπώλης, ἀποσυρθεὶς τοῦ ἐμπορίου, ὅστις ἐν τῇ πόλει ἐκεῖνῃ μένων δαπανᾷ τὰ ἄφθονα δολλάρια ὅσα ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματός του ἀπεταμίευσεν, ἠθέλησεν ἐπ' ἐσχάτων νὰ δώσῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ του μέγαν χορὸν, εἰς ὃν προσεκάλεσε πάντας τοὺς ἐν Κάννιας ἐξέχοντας. Τῷ ἐγένετο μὲν ἡ παρατήρησις, ὅτι οἱ Ἄγγλοι εὐπατρίδοι καὶ ἑκατομμυριοῦχοι δὲν θὰ δεχθῶσι τὴν πρότασιν, ἀλλ' ὁ πρῶην ἀνθρακοπώλης κ. Ἰάκων, γνήσιος Ἀμερικανὸς ὧν καὶ ἐπομένως πρακτικώτατος ἀνὴρ, ἐξεῦρεν εὐφυᾶ τρόπον πρὸς ἐξαναγκασμὸν αὐτῶν. Διότι διεκήρυξεν, ὅτι δι' ἕκαστον τῶν προσκεκλημένων, ὅστις ἠθέληε παρευρεθῆ εἰς τὸν χορὸν ἀνεδέχετο νὰ καταβάλῃ δέκα δραχμὰς πρὸς ὄφελος τοῦ ἐν Κάννιας νοσοκομείου καὶ τοῦ πτωχοκομείου. Οὕτω δὲ ὁ ἀποστέργων νὰ μεταβῇ εἰς τὸν χορὸν τοῦ ἀνθρακοπώλου ἐστέρει 10 δρ. τοὺς πτωχοὺς καὶ τοὺς ἀσθενεῖς. Τούτου ἕνεκα κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ἐσπέραν αἱ αἰθουσαι τοῦ κ. Ἰάκων ἦσαν πλήρεις ἐκλεκτοῦ κόσμου. Περιχρῆς ἐπὶ τῷ θριάμβῳ τοῦ ὁ οἰκοδεσπότης διένειμεν εἰς ἑκάστην τῶν κυριῶν ἀνά ἓν κομψότατον σημεῖωματάριον ἐκ μαργάρου μετὰ χρυσοῦ μολυβδοφόρου πρὸς ἐγγραφήν τῶν ὀνομάτων τῶν χορευτῶν. Ὁ χορὸς ἦτο ζυηρότατος καὶ εὐαιδρότατος, παρευρεθέντων τριακοσίων προσκεκλημένων, τὴν δὲ πρῶην τῆς ἐπαύριον ὁ κ. Ἰάκων κατέθηκεν εἰς τὸ νοσοκομεῖον καὶ τὸ πτωχοκομεῖον τριεχιλίαις δραχμῶν. Ἄλλ' ἕτερος Ἀμερικανὸς, ἐν τῇ αὐτῇ πόλει διαμένων, πολὺ διάφορον διασκεδάσιν παρεσκεύασεν εἰς τοὺς προσκεκλημένους του. Μαθὼν ὅτι τινὲς τὸν κατηγοροῦσαν ὡς φυλάγγυρον, προσεκάλεσε παραχρῆμα εἰς ἐορτὴν μέγα πληθῆος. Καὶ ὅτε συνήλθον οἱ πλείστοι τῶν προσκεκλημένων τοῖς εἶπεν. «Ἐπειδὴ φρονεῖτε ὅτι ἀδύνατος εἶναι ἡ διασκεδάσις, ἂν μὴ δαπανηθῶσι πολλὰ χρήματα, σὰς παρακαλῶ νὰ διασκεδάσητε, κύριοί μου.» Καὶ λαθὼν δέσμας γραμματίων τῆς Ἀγγλικῆς τραπεζῆς, ἀξίας 125 χιλιάδων δραχμῶν τὰς ἔρριψεν εἰς ἀγγυροῦν πύραυλον, ὅπερ διέταξε νὰ θέσῃσι ἐπὶ τῆς τραπέζης. Ἄρ' οὐ δὲ ἐκάησαν ὅλα τὰ τραπέζικα γράμματα, εἶπε πρὸς τοὺς προσκεκλημένους. «Κυριοί καὶ κύριοι, ἡ διασκεδάσις ἐτελείωσε. Καλὴν νύκτα.»

Ὁ ἰατρός κ. Η. πρὸς εὐλόγων κυρίαν. ἀρ' οὐ ἐπεράτωσε τὴν ἐξέτασιν τῆς νόσου: «Σὰς παρακαλῶ, δεῖξατε τὴν γλωσσάν σας. (Ἡ κυρία ὑπακούει.) Τώρα κρατήσατε αὐτὴν ἔξω μέχρις ὅτου γράψω τὴν συνταγὴν καὶ ἀναχωρήσω.»